

DEBATNI PRIRUČNIK

za provedbu debatne metodologije u
strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

*Praktični materijali za uvođenje
strukturirane debate u učionice strukovnih
škola*

Voice of vocation, Zagreb, 2026.

Impresum

Voice of Vocation – priručnik za provedbu metodologije debate u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Izdavač: Hrvatsko debatno društvo (HDD)

Urednice: Ivona Anić i Branimira Penić

Autori: Konzorcij projekta *Voice of Vocation*

Mjesto i godina izdanja: Zagreb, 2026.

Financiranje: Sufinancirano sredstvima Europske unije u okviru programa Erasmus+ (Ključna akcija 2: Opće obrazovanje). Ukupna vrijednost projekta: 400 000 €.

Financirano sredstvima Europske unije. Iznesena mišljenja i stavovi odražavaju isključivo stav autora i ne moraju se podudarati sa stavovima Europske unije ili Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje bespovratna sredstva ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Partneri na projektu

- Hrvatsko debatno društvo – Hrvatska
- Škola za cestovni promet – Hrvatska
- Associazione Società Nazionale Debate Italia – Italija
- IISS Pietro Sette – Italija
- Debating Society Germany e.V. – Njemačka
- Berufliches Schulzentrum Bietigheim-Bissingen – Njemačka
- Otvorena komunikacija – Srbija
- Ekonomsko–trgovinska škola – Srbija
- Međunarodna udruga za obrazovanje u debatiranju (IDEA) – Nizozemska / međunarodna mreža

Uvod

Dobrodošli u *Voice of Vocation Debate Toolkit* – praktičan resurs namijenjen nastavnicima koji žele uvesti vještinu debate u strukovne škole.

Ovaj set alata razvijen je u sklopu projekta *Voice of Vocation* (Erasmus+ KA2: Opće obrazovanje), koji pruža podršku nastavnicima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, njihovim učenicima te organizacijama za mlade koje surađuju sa strukovnim školama. *Priručnik* izravno odgovara na nekoliko preporuka EU-a koje ističu ulogu debate u osnaživanju učenika strukovnih škola – posebice u izgradnji otpornosti, zapošljivosti, socijalne uključenosti, aktivnog građanstva, vještina cjeloživotnog učenja i samopouzdanja.

Ovaj se praktični paket nadovezuje na *Metodološki vodič* (WP2) u kojem su predstavljeni temeljni koncepti obrazovanja kroz debatu. Dok *Vodič* objašnjava *što* i *zašto*, ovaj *Priručnik* donosi konkretno *kako* – on je praktičan instrument osmišljen kao izravna podrška poučavanju u stvarnim učionicama.

Pisan je za nastavnike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji nemaju prethodnog iskustva u debatiranju, kao i za one koji već primjenjuju metode temelje na raspravi. Lekcije se mogu prilagoditi različitim strukovnim profilima, veličini razreda i vremenskim okvirima, a za njihovu provedbu nije potrebno sudjelovanje u natjecateljskoj debati. Nastavnici se potiču da sami odabiru, kombiniraju i prilagođavaju aktivnosti kako bi najbolje odgovarale njihovim nastavnim planovima, programima i potrebama učenika.

Kako je nastao *Priručnik*?

Priručnik je razvijen u sklopu radnog paketa za provedbu (WP3), a njegovu je izradu koordinirala Škola za cestovni promet iz Hrvatske. U cjelokupnom procesu sudjelovali su stručnjaci za debatu i nastavnici strukovnog obrazovanja iz cijele Europe kako bi osigurali da konačni rezultat bude teorijski utemeljen i odmah primjenjiv u učionici.

◆ Kako je izrađen?

- Dizajn sadržaja – organizacije za debatu (HDD, OK, DSG, SNDI, IDEA) surađivale su s nastavnicima strukovnog obrazovanja na izradi nastavnih planova i samostalnih vježbi.
- Testiranje – aktivnosti su pilotirane u više od 30 škola s više od 40 nastavnika u četirima zemljama, obuhvaćajući različite strukovne profile i kontekste.
- Integracija povratnih informacija – nastavnici i učenici oblikovali su materijale kroz strukturirane krugove davanja povratnih informacija.
- Obuka nastavnika – 32 nastavnika prošla su međunarodnu obuku, što je pružilo dodatni dubinski uvid u to kako *Priručnik* funkcionira u praksi.

Zajedničko korištenje *Vodiča* i *Priručnika*

Priručnik je dio šireg skupa resursa. Kako biste iz njega izvukli maksimum, preporučujemo sljedeći redoslijed:

- ▶ **Započnite s Vodičem** – Upoznajte se s ciljevima, strukturama i pedagogijom – saznajte *što* i *zašto*.
- ▶ **Prijeđite na Priručnik** – Odaberite plan lekcije ili samostalnu vježbu koja odgovara vašem predmetu, grupi i vremenskom okviru – od kratkog zagrijavanja do plana za cijeli sat.
- ▶ **Uključite e-učenje** – Koristite online module za vlastiti stručni razvoj i kao kratke uvode za učenike (npr. video o argumentaciji).
- ▶ **Pratite napredak** – Koristite matrice (rubrike) i obrasce za povratne informacije iz priloga te provodite male cikluse: provedba → povratna informacija → prilagodba.

Kako je *Priručnik* organiziran?

Priručnik sadrži dvije osnovne vrste lekcija:

◆ Dvije vrste lekcija

- Debatne lekcije – Usmjerene na poučavanje vještina i same strukture debate.
- Tematske lekcije – Istraživanje stvarnih problema korištenjem debate kao metode poučavanja.

Svaka lekcija započinje jasno definiranim ciljevima, procijenjenim trajanjem i popisom potrebnih materijala, nakon čega slijede upute korak-po-korak osmišljene da vam pomognu sigurno voditi nastavni sat.

Ovaj paket materijala nije krut. Slobodno preskačite korake, prilagođavajte zadatke svojoj grupi, skraćujte ili produžujte lekcije, pa i kombinirajte nekoliko lekcija u jednu – učinite ono što najviše odgovara vašim učenicima.

Također donosimo i predloženi redoslijed lekcija o debatiranju, proizašao iz višegodišnjeg iskustva debatnih klubova. Nude se dvije razine učenja:

◆ Dvije razine učenja

- Osnovni program – Lakši uvod u debatiranje, idealan za kraće vremenske okvire.
- Napredni program – Dublji i sveobuhvatniji program za nastavnike koji imaju više vremena i visoko motivirane učenike.

Uključeni su i kratki sažeci uobičajenih formata debate za nastavnike koji žele saznati više ili dodatno istražiti natjecateljsku debatu.

Inkluzivnost i pristupačnost prožimaju cijeli paket materijala. Poseban skup smjernica za inkluziju pomoći će vam prilagoditi aktivnosti potrebama učenika, njihovim interesima, jezičnoj razini i dinamici učionice — sve kako bi se svaki učenik mogao smisljeno uključiti, neovisno o prethodnom iskustvu ili razini samopouzdanja.

Planovi nastave debate

Ovaj odjeljak donosi strukturirani skup lekcija o debatiranju osmišljenih za postupan uvod učenika u debatu, uz istovremeni razvoj ključnih prenosivih vještina – kritičko mišljenja, argumentacije, javnog nastupa, istraživanja, timskog rada i aktivnog slušanja – uz uvažavanje različitih perspektiva.

Svaka lekcija predviđena je za školski sat (45 minuta). Nastavnici bi ih trebali slobodno prilagođavati: podijeliti lekciju na više cjelina, proširiti ju ako imaju na raspolaganju više vremena ili pak prebaciti dio zadataka (npr. pripremu istraživanja) za domaću zadaću.

Lekcije slijede logičan redoslijed – od osnovnih koncepata, preko izgradnje slučaja i opovrgavanja argumenata, do strukturiranog javnog nastupa. Nude se dva programa kako bi se materijali lakše prilagodili različitim školskim uvjetima.

Osnovni program — Predloženi redoslijed

Lakši i pristupačniji uvod. Može se koristiti kao samostalan program ili kao temelj za daljnji rad.

- 1. Vježbe za pregovaranje, komunikaciju i prezentaciju** – Odaberite jednu ili više aktivnosti za zagrijavanje radi izgradnje samopouzdanja i timskog duha.
- 2. Definicije** – Kako definirati ključne pojmove u tezi kako bi se osigurala jasnoća i izbjegli nesporazumi.
- 3. Analiza teze** – Razlaganje teze, prepoznavanje ključnih dionika i predviđanje mogućih posljedica.
- 4. Istraživanje** – Pronalaženje, odabir i korištenje pouzdanih informacija i dokaza.
- 5. Izgradnja argumenta** – Korak-po-korak razvoj jasnih, logičnih i uvjerljivih argumenata.
- 6. Izrada plana (Model u debati)** – Osmišljavanje i predstavljanje provedivog plana za političke prijedloge.
- 7. Izgradnja slučaja** – Organiziranje argumenata i modela u smislen, koherentan i uvjerljiv timski slučaj.
- 8. Opovrgavanje argumenata** – Tehnike za učinkovito odgovaranje na protivničke argumente i njihovo oslabljivanje.
- 9. Postavljanje pitanja** – Strateško postavljanje pitanja i unakrsno ispitivanje suprotne strane.
- 10. Javni nastup** – Poboljšanje izvedbe, samopouzdanja i stila pri iznošenju argumenata.

Napredni program — Predloženi redoslijed

Dublji i sveobuhvatniji program za nastavnike s više vremena i motiviranim učenicima.

- 1. Vježbe za pregovaranje, komunikaciju i prezentaciju** – Aktivnosti za zagrijavanje radi izgradnje samopouzdanja i timskog rada.
- 2. Debatni način razmišljanja** – Promjena perspektive i pristup problemu koji debata zahtijeva.
- 3. Razumijevanje vrsta teza (WSD format)** – Kategoriziracija i prepoznavanje različitih oblika teza.
- 4. Definicije** – Pojašnjavanje pojmova iz zadane teze.
- 5. Analiza teze** – Razlaganje teze, prepoznavanje dionika i utjecaja.

6. **Istraživanje** – Pronalaženje pouzdanih dokaza i informacija.
7. **Argumentacija** – Izgradnja logičnih i uvjerljivih tvrdnji.
8. **Logika u raspravi** – Razumijevanje logičkog zaključivanja i izbjegavanje logičkih pogrešaka.
9. **Izgradnja argumenta** – Jasno i uvjerljivo strukturiranje argumenata.
10. **Model u debati** – Što su modeli i kada ih točno koristiti?
11. **Izrada plana (Stvaranje modela)** – Postupna izrada modela u političkoj debati.
12. **Izgradnja slučaja** – Povezivanje argumenata i modela u snažan slučaj.
13. **Opovrgavanje** – Učinkovito pobijanje protivničkih argumenata.
14. **Postavljanje pitanja** – unakrsno ispitivanje i strateško propitkivanje.
15. **Javni nastup** – Izvedba, stil i scenska prisutnost.
16. **Upravljanje vremenom u debati** – Organizacija govora i strategije unutar zadanih vremenskih okvira .
17. **Ocjenjivanje u debati** – Uloga sudaca i kriteriji za pobjedu.
18. **Izrada poslovnog plana** – Debata kao alat za poticanje poduzetništva.
19. **Razvoj poslovnog plana (Proširena radionica)** – Primijenjeni projekt koji integrira vještinu debate s poslovnim planiranjem.

Vježbe za pregovaranje, komunikaciju i prezentaciju

Fleksibilna baza vježbi za zagrijavanje koja razvija samopouzdanje, timski rad i navike strukturiranog argumentiranja.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Početna

GRUPA

10 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti tečnost u izražavanju i fleksibilnost u oblikovanju mišljenja.
- Izgraditi samopouzdanje u javnom nastupu kroz jednostavne i opuštene vježbe.
- Potaknuti aktivno slušanje, preuzimanje tuđe perspektive i poštovanje različitih stajališta.
- Uvesti temelje kritičkog mišljenja i strukturiranog argumentiranja.

■ Materijali i alati

- Otvoreni prostor dovoljno velik da se učenici mogu slobodno kretati.
- Natpisi s oznakama: *U potpunosti se slažem*, *Slažem se*, *Ne slažem se*, *U potpunosti se ne slažem* (otisnuti ili napisani kredom).
- Popis teza relevantnih za život učenika ili njihovu struku (vidi dolje).

Tijek lekcije

ZAGRIJAVANJE

5 min

Postavljanje tona

- Uspostavite pravila: poštujujte različita gledišta i saslušajte sugovornika prije nego što odgovorite.
- Ukratko objasnite kako se ova aktivnost povezuje s vještinama debate.

KRUG 1**10 min****Četiri kuta****Priprema**

- Označite četiri kuta prostorije natpisima: *U potpunosti se slažem*, *Slažem se*, *Ne slažem se*, *U potpunosti se ne slažem*.

Aktivnost

- Pročitajte prvu tvrdnju. Učenici se premještaju u kut koji najbolje odgovara njihovu mišljenju.
- Učenici unutar svakog kutanakratko raspravljaju o razlozima zašto su odabrali baš taj stav.
- Jedan predstavnik iz svakog kuta iznosi zajedničke argumente prateći osnovnu strukturu (uvod – razrada – zaključak).
- Nakon što saslušaju sva stajališta, učenici se mogu premjestiti u drugi kut ako su promijenili mišljenje.

KRUG 2**10 min****Linija stajališta (Spektar)**

- Zamislite ili povucite crtu preko prostorije od oznake „U potpunosti se slažem“ do „U potpunosti se ne slažem“.
- Pročitajte novu tvrdnju. Učenici zauzimaju mjesta bilo gdje duž linije, ovisno o intenzitetu svog slaganja ili neslaganja.
- Odaberite tri učenika na različitim točkama linije da ukratko obrazlože svoju poziciju; potaknite ostale da promijene mjesto na liniji ako ih netko uvjeri u suprotno.

KRUG 3**15 min****Minirasprave u parovima**

- Podijelite učenike u parove i dodijelite im treću tezu.
- Svaki par ima 5 minuta da zajedno pripremi jednogminutni argument za dodijeljenu stranu teze.
- Parovi izlažu svoje argumente leđima okrenuti susjednom paru, nakon čega se zamjenjuju uloge i razmjenjuju dojmovi.

ZAKLJUČAK**5 min****Osvrt**

- Je li ova vježba promijenila vaš pogled na ponuđene teme?
- Jeste li tijekom vježbe promijenili mišljenje? Zašto da ili zašto ne?
- Koji su vam argumenti bili najuvjerljiviji i što ih je točno takvima učinilo?

Aktivnosti i radni listovi

✦ **Primjeri teza**

- Praktične vještine vrijednije su od teorijskog znanja na suvremenom tržištu rada.
- Učenici strukovnih škola trebali bi imati obveznu stručnu praksu tijekom cijelog obrazovanja.
- Učenici bi se trebali ranije tijekom školovanja specijalizirati za određeno zanimanje.
- U strukovnim školama trebalo bi uvesti obvezne školske uniforme.
- Učenici bi trebali imati veće pravo glasa pri oblikovanju školskog kurikula.
- Društvene mreže imaju više pozitivnih nego negativnih učinaka na društvo.
- Umjetna inteligencija preuzet će većinu ljudskih poslova u roku 20 godina.
- Globalizacija pozitivno utječe na lokalne obrtničke djelatnosti.

★ **Savjeti i trikovi**

- Koristite tvrdnje koje su bliske učenicima – birajte stručne, školske ili društvene teme.
- Održavajte poticajnu i opuštenu atmosferu; naglasite kako u ovoj fazi ne postoje ispravni ili pogrešni odgovori.
- Pobrinite se da svaki učenik progovori barem jednom, makar i vrlo kratko.
- Pripremite poticajna potpitanja kako biste olakšali uključivanje tišim učenicima.

✓ **Vrednovanje**

- Promatrajte koliko jasno učenici artikuliraju svoje stavove i koliko su fleksibilni u njihovu prilagođavanju.
- Pratite aktivno sudjelovanje: kretanje prostorom, postavljanje pitanja i spremnost na prihvaćanje novih stajališta.
- Kroz završni razgovor provjerite mogu li učenici prepoznati i objasniti elemente koji neki argument čine uvjerljivim.

Način razmišljanja u debati

Dublji uvid u tehnike zaključivanja: hipoteze, scenariji i metoda „Zašto“.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Napredna

GRUPA

16 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti vještine logičkog razmišljanja i argumentiranog zaključivanja.
- Savladati tehnike postavljanja hipoteza i izgradnje uzročno-posljedičnih lanaca.
- Unaprijediti sposobnost oblikovanja čvrsto strukturiranih argumenata.
- Izoštriti kritičko mišljenje u kontekstu debate.
- Analizirati i kritički procjenjivati ispitivane argumente.

■ Materijali i alati

- Kartice s hipotetskim scenarijima (vidi Banku scenarija).
- Radni listovi 1–5 iz priloga.
- Referentni materijali za induktivno i deduktivno zaključivanje.

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Modeli hipotetskog razmišljanja i zaključivanja

Hipotetsko razmišljanje (10 min)

- Podijelite kartice sa scenarijima. Učenici imaju zadatak razviti moguće uzročno-posljedične lance.
- Primjer poticajnog pitanja: „Kada bi se uveo univerzalni temeljni dohodak, što bi se promijenilo na ekonomskom, a što na društvenom planu?“

Modeli zaključivanja (5 min)

- Ukratko predstavite induktivno i deduktivno zaključivanje te metodu „Zašto“.

SREDIŠNJI DIO**25 min****Tehnike ZAKLJUČIVANJA****Metode formiranja hipoteza**

- Koristite vodeća pitanja: *što – zašto – kako*.
- Postavljajte pitanje „Što bi se dogodilo da...?“ za razradu alternativne scenarija.
- Primijenite metodu „Zašto“ – pet uzastopnih koraka (iteracija) za otkrivanje izvornih uzroka problema.

Praktični primjeri

- Izradite alternativne scenarije (npr. Primjena umjetne inteligencije u obrazovanju).
- Analizirati varijable koje mogu promijeniti konačne ishode.
- Procijenite izravne i neizravne posljedice određenih odluka.

VJEŽBA**35 min****Grupni rad: Analiza komunikacijske dinamike**

- Formirajte 4 do 5 grupa od po 4 ili 5 učenika.
- Tema: Dinamika, utjecaj i protustrategije za *mansplaining*.
- Svaka grupa ima zadatak izraditi lanac od 5 koraka pomoću metode „Zašto“, tri hipotetska scenarija i popis najvjerojatnijih protuargumenata.
- Svaka grupa prezentira svoje zaključke u trajanju od 5 minuta, nakon čega slijedi rasprava.

ZAKLJUČAK**15 min****Osvrt**

- Koje su se strategije razmišljanja pojavile tijekom vježbe, a koje učenici planiraju ponovno koristiti?
- U kojim je trenucima proces razmišljanja naišao na prepreke i kako su ih timovi premostili?
- Što nam ova vježba otkriva o načinu na koji se grade stabilni argumenti?

Aktivnosti i radni listovi**✦ Banka scenarija — kartice**

1. Univerzalni temeljni dohodak – ekonomske i društvene posljedice (Primijeniti metodu „Zašto“ + odrediti 3 izravne i 3 neizravne posljedice).
2. Zamjena svih školskih ispita praktičnim projektima – analizirati varijable, prednosti i nedostatke.

3. Umjetna inteligencija dijagnosticira bolesti bolje od liječnika – izraditi dva potpuno različita alternativna scenarija.
4. Zabrana društvenih mreža za mlađe od 16 godina – odrediti izravne, neizravne i neplanirane posljedice.
5. Četverodnevni radni tjedan – primijeniti i deduktivno i induktivno zaključivanje.
6. Besplatno visokoobrazovno školovanje – razviti uzročni lanac "Zašto" u pet koraka.
7. Besplatan javni prijevoz u svim gradovima – analizirati ključne varijable i izraditi scenarije razvoja.
8. 100% obnovljiva energija u roku pet godina – analizirati gospodarske i geopolitičke utjecaje te utjecaj na zapošljavanje.

✦ Kriteriji vrednovanje

- Logička koherentnost: Argumenti su jasno strukturirani i lako ih je pratiti. (_/10)
- Dubina analize: Analiza je temeljita, pronicljiva i dobro potkrijepljena dokazima. (_/10)
- Protuargumenti: Jasno su identificirani i učinkovito razmotreni. (_/10)
- Originalnost: Kreativan, inovativan i prepoznatljiv pristup temi. (_/10)
- Ukupno: ____ / 40

★ Savjeti i trikovi

- Učinite kriterije vrednovanja vidljivima učenicima od samog početka (logička koherentnost, dubina analize, predviđanje protuargumenata, originalnost).
- Potaknite grupe da zabilježe svaki korak na *flipchart* papiru kako bi uzročno-posljedični lanci ostali vizualni prisutni tijekom rada.
- Ako vam je vrijeme ograničeno, provedite samo vježbu lanca „Zašto“ – ona nosi najveću pedagošku vrijednost ove lekcije.

✓ Vrednovanje

- Koristite predloženu rubriku za ocjenjivanje (svaka od četiri stavke – logička koherentnost, dubina analize, protuargumenti, originalnost – ocjenjuje se na ljestici od 0 do 10 bodova).
- Zadatak za domaći rad: Analizirajte stvarnu javnu raspravu i grafički prikažite njezinu strukturu zaključivanja.

Razumijevanje vrsta teza u WSD formatu

Naučite prepoznati i kategorizirati vrijednosne, političke i činjenične teze te saznajte što svaka od tih vrsta zahtijeva u raspravi.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Početna – Srednja

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti tri glavne vrste teza u *World Schools Debate* formatu: vrijednosne, političke i činjenične.
- Prepoznati ključne značajke svake vrste teza.
- Vježbati prepoznavanje i kategoriziranje teza.
- Razviti način razmišljanja koji zahtijeva svaka vrsta teze.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča ili *flipchart*
- Ispisani radni materijali s devet pomiješanih teza (po tri od svake vrste)
- Flomasteri ili kemijske olovke

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Utemeljenje pitanja

- Postavite učenicima uvodno pitanje: „Što je to debatna teza?“
- Brzi primjer: Usporedite vrijednosnu tezu („Ovaj dom cijeni umjetnost više od znanosti.“) s političkom tezom („Ovaj dom bi zabranio plastiku za jednokratnu upotrebu.“).

MINILEKCIJA

15 min

Tri vrste teza

Vrijednosne teze

- Govore o onome što je dobro, ispravno, važno ili pravedno. Temelje se na načelima, a ne na djelima.
- Primjer: Ovaj dom smatra da je sloboda važnija od sigurnosti.

Političke teze

- Predlažu konkretan tijek djelovanja – u engleskom izvorniku obično su označene glagolom *would* (kod nas formulirane s *bi*).
- Primjer: Ovaj dom bi zabranio pušenje na svim javnim mjestima.

Činjenične teze

- Tvrdi da je nešto istinito ili neistinito, usmjerene na empirijske dokaze.
- Primjer: Ovaj dom smatra da su klimatske promjene uglavnom uzrokovane ljudskim djelovanjem.

VJEŽBA

15 min

Razvrstavanje teza

- Podijelite učenicima listiće s devet pomiješanih teza. Učenici ih najprije pojedinačno kategoriziraju, a zatim uspoređuju u parovima.
- Zajednička analiza: Usredotočiti se na rubne slučajeve i nesuglasice.

ZAKLJUČAK

10 min

Osvrt

- Koja vam je vrsta bila najteža za prepoznavanje i zašto?
- Kako se vaša debatna strategija razlikuje kada branite vrijednosnu tezu u odnosu na političku?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Banka teza za razvrstavanje

1. Ovaj dom smatra da društvene mreže donose više štete nego koristi.
2. Ovaj dom bi zabranio prodaju energetskih pića maloljetnicima.
3. Ovaj dom smatra da su klimatske promjene najveća prijetnja čovječanstvu.
4. Ovaj dom bi uveo univerzalni temeljni dohodak.
5. Ovaj dom smatra da su standardi ljepote društveno konstruirani.
6. Ovaj dom bi ukinuo smrtnu kaznu.
7. Ovaj dom smatra da je istraživanje svemira rasipanje resursa.
8. Ovaj dom bi uveo obavezni vojni rok za sve građane.
9. Ovaj dom smatra da će umjetna inteligencija u roku 20 godina zamijeniti većinu ljudskih poslova.

★ Savjeti i trikovi

- Ako se određena tvrdnja može interpretirati na dva načina, postavite pitanje: „Koja vrsta dokaza na kraju odnosi pobjedu u raspravi?“ – odgovor na to pitanje obično otkriva pravu prirodu teze.
- Držite karticu za brzi pregled stalno vidljivom: VRIJEDNOST = načelo, POLITIKA = akcija, ČINJENICA = dokaz.

✓ Vrednovanje

- Brza provjera: Ponudite učenicima pet novih teza i zamolite ih da pokraj svake označe vrstu.
- Promatrajte točnost odgovora i razinu samopouzdanja učenika tijekom vježbe razvrstavanja.

Definicije: Definiranje teze

Kako afirmacijski tim uspostavlja, a negacijski tim osporava sadržajni i strateški okvir rasprave?

TRAJANJE

45 ili 90 min

RAZINA

Početna

GRUPA

Sve veličine grupa

◆ Ciljevi učenja

- Postaviti osnovni okvir za strukturiranje debatnog slučaja.
- Identificirati nejasne ili dvosmislene pojmove u zadanoj tezi.
- Vježbati pisanje definicija koje su poštene, sporne i razumljive.
- Prepoznati strategije izbjegavanja rasprave i naučiti kako ih suprotna strana može osporiti.

■ Materijali i alati

- Listići papira s otisnutim tezama.
- Bijela ploča ili *flipchart* za primjere u razredu.

Tijek lekcije

MINILEKCIJA

15 min

Zašto su definicije važne?

- Postavljanje okvira: Afirmacija treba postaviti sadržajni okvir rasprave.
- Definicije su prvi zadatak govornika na strani afirmacijskog tima.
- Dobra definicija mora biti poštena, ostavljati prostor za stvarnu raspravu i biti jasna prosječno obrazovanoj publici.

Primjer iz prakse

- Teza: Ovaj dom bi uveo obvezne kvote za žene u upravnim odborima u vrijednosti od 50%.
- Gdje se provodi? Ako je potrebno, rasprava se ograničava na razvijene liberalne demokracije; nema smisla pretvarati se da će teza u ovom trenutku biti primijenjena u državama poput Irana ili Saudijske Arabije.

- Tko provodi? Obično su to nacionalne vlade i parlamenti.
- Što znači „obvezno“? Pojam označava zakonski propisanu mjeru.

VJEŽBA

10 min

Grupno oblikovanje definicija

- Podijelite učenicima listiće s tezama. Zadatak je svake grupe prepoznati ključne dvosmislene pojmove.
- Svaka grupa piše definiciju od jedne ili dvije rečenice koja postavlja pošten okvir za raspravu.

ZAJEDNIČKA RASPRAVA

20 min

Predstavljanje i analiza

- Predstavnici grupa naglas čitaju svoju tezu i definiciju.
- Razred raspravlja je li definicija poštena, restriktivna ili izmišljena.

Što je *weaselling*?

- Ograničavanje teze s ciljem raspravljanja isključivo o jednostavnijim argumentima (npr. postavljanje rasprave o ženama u upravnim odborima isključivo u skandinavske zemlje). Suci u natjecateljskoj debati strogo kažnjavaju taj pristup.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Banka teza – Početna razina

- Ovaj dom smatra da bi javni prijevoz trebao biti besplatan.
- Ovaj dom smatra da suvremenom sportu ima previše oglašavanja.
- Ovaj dom smatra sva bi svi učenici trebali nositi školske uniforme.

✦ Banka teza – Srednja razina (Mlađi srednjoškolci)

- Ovaj dom smatra da oglašavanje ne bi trebalo biti usmjereno prema učenicima.
- Ovaj bi dom uveo obvezno vrednovanje rada nastavnika od strane učenika.
- Ovaj dom smatra da je Europska unija model za ostatak svijeta.
- Ovaj dom bi snizio dobnu granicu za pravo glasa.

✦ Banka teza – Napredna razina (Stariji srednjoškolci)

- Ovaj dom smatra da bi državu blagostanja trebalo ukinuta.
- Ovaj dom bi ograničio medijsko izvještavanje o terorističkim zločinima.
- Ovaj dom podržava uvođenje kvote za žene u nacionalnim parlamentima.

★ Savjeti i trikovi

- Iznošenje definicija ne bi smjelo trajati dulje od minute govornog vremena — držite ih kratkima i preciznima.
- Imajte pripremljeno nekoliko vlastitih primjera dobro definiranih teza kako biste uskočili ako učenici naiđu na blokadu.
- Kada negacijski tim odluči osporiti definiciju afirmacije, nije dovoljno samo izraziti prigovor; negacija je dužna ponuditi vlastitu definiciju.

✓ Vrednovanje

- Jesu li učenici uspješno identificirali najnepreciznije dijelove teze?
- Jesu li učenici uočili pojmove koji bi se mogli pogrešno protumačiti?
- Je li ponuđena definicija stvorila ravnopravan i jasan prostor za argumentaciju obje strane?
- Je li definicija formulirana na način koji je logičan i razumljiv prosječno obrazovanoj publici?

Analiza teze

Rastavite svaku tezu na sukobe, ključne dionike, učinke i pretpostavke prije nego što napišete ijedan argument.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna - srednja

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Opremiti nastavnike alatima za poučavanje dubinske analize debatnih tema.
- Naučiti prepoznati središnje sukobe, dionike i potencijalne utjecaje u bilo kojoj zadanoj tezi.
- Razviti vještine kritičkog mišljenja, strukturiranog zaključivanja i argumentacije.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča / *flipchart* i flomasteri
- Ispisani primjeri teza različitih tematika i stupnjeva složenosti
- Radni listovi za analizu teza
- Štoperica i prezentacijski slajdovi s pregledom analitičkog okvira

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Što znači analizirati tezu?

- Prođite s učenicima kroz analizu jednostavne i bliske teze uživo: *Ovaj dom bi zabranio plastiku za jednokratnu upotrebu.*
- Otkriti središnji sukob (npr. Zaštita okoliša naspram ekonomske praktičnosti).
- Uvedite pet vodećih pitanja koja će učenici koristiti tijekom cijelog nastavnog sata.

VJEŽBA

Kategorizacija prema vrsti teze

15 min

- Podijelite učenicima listiće s pomiješanim tezama. Njihov je zadatak razvrstati ih na vrijednosne, političke ili činjenične.
- Kratki osvrt: Povežite vrstu teze s vrstom analize koju zahtijeva u pripremi.

ANALITIČKI
OKVIR

15 min

Konflikt – Dionici – Utjecaji – Kontekst – Izvedivost

Konflikt

- Prepoznavanje temeljne napetosti koja je u središtu rasprave.

Dionici

- Tko je sve pogođen ovom odlukom? Pojedinci, institucije, okoliš.

Utjecaji

- Koje su kratkoročne, a koje dugoročne posljedice predložene promjene za svakog pojedinog dionika?

Kontekst

- Kulturni, politički, društveni okvir.

Izvedivost

- Je li predloženi plan realan?

VOĐENI RAD

20 min

Grupna analiza teze

- Zadajte razredu tezu za vježbu, primjerice: *Ovaj dom bi snizio dobnu granicu za pravo glasa na 16 godina.*
- Svaka grupa mora odgovoriti: *Koji se problem rješava? Tko ima koristi, a tko gubi? Koji su vjerojatni ishodi?*
- Kao voditelj obilazite grupe, pratite raspravu i postavljajte poticajna pitanja.

PREZENTACIJA

20 min

Izlaganje zaključaka

- Svaka grupa dobiva 3 minute za predstavljanje svoje analize.
- Povratne informacije voditelja i ostalih učenika usmjerene su na jasnoću strukture i dubinu problema.

ZAKLJUČAK

5 min

Ponavljanje i pitanja

- Ponavljanje ključnih zaključaka. Potvrdite da analiza teze prethodi izgradnji argumenata.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Vježba razvrstavanja – Mješovita banka teza

- Ovaj dom smatra da društvene mreže donose više štete nego koristi. (vrijednosna teza)
- Ovaj dom bi zabranio prodaju energetskih pića maloljetnicima. (politička teza)
- Ovaj dom smatra da su klimatske promjene najveća prijetnja čovječanstvu. (vrijednosna teza)
- Ovaj dom bi uveo univerzalni temeljni dohodak. (politička teza)
- Ovaj dom smatra da će umjetna inteligencija zamijeniti većinu poslova u roku 20 godina. (činjenična teza)
- Ovaj dom bi zabranio testiranje na životinjama u medicinskim istraživanjima. (politička teza)

✦ Kratki kviz za provjeru znanja

1. Što je glavni cilj analize debatne teze?: (a) pamćenje činjenica (b) identificiranje sukoba, dionika i utjecaja (c) odlučivanje o pobjedniku (d) kategoriziranje složenosti.
2. U tezi „Ovaj dom bi zabranio plastiku za jednokratnu upotrebu.“, tko je dionik? (a) životinjski svijet i ekosustavi (b) vlade (c) potrošači (d) svi prethodno navedeni.
3. Vrijednosna teza usredotočuje se na: (a) djelovanje (b) uvjerenja/principe (c) činjenice (d) dionike.

★ Savjeti i trikovi

- Koristite primjere s kojima se učenici mogu poistovjetiti kako biste im olakšali prijelaz na složenije prijedloge.
- Postupno podižite složenost zadataka kako grupa razvija samopouzdanje.
- Naglašavajte da u fazi analize nema „pogrešnih“ odgovora – ključna je kvaliteta i logička održivost ponuđenog rasuđivanja.

✓ Vrednovanje

- Promatrajte razinu sudjelovanja i angažman grupe tijekom vježbi.
- Procijenite kvalitetu predstavljenih analiza teza.
- Koristite kratki kviz u prilogu za provjeru razine razumijevanja teorijskih koncepata.

Debatno istraživanje: Brze činjenice za snažne argumente

Kratka 45-minutna vježba za brzo pronalaženje, kritičku procjenu i prezentiranje vjerodostojnih informacija.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti istraživačke vještine usmjerene na brzinu i točnost.
- Poticati kritičko mišljenje o vjerodostojnosti i relevantnosti izvora.
- Izgraditi samopouzdanje pri jasnom predstavljanju prikupljenih nalaza.
- Povezati proces istraživanja s temama relevantnima za industriju.

■ Materijali i alati

- Uređaji s pristupom internetu (pametni telefoni, tableti ili računala)
- Teme za raspravu povezane sa strukom (vidi Banku tema)
- Štoperica i *flipchart* za sažimanje grupnih zaključaka

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Zašto je istraživanje važno?

- Definirajte tri stupa kvalitetnog istraživanja u debati: relevantnost, vjerodostojnost i jasnoća.
- Podijelite učenike u grupe od 3 do 4 člana i svakoj grupi dodijelite po jednu temu iz industrije.

ISTRAŽIVANJE

Potraga za podacima

15 min

- Unutar grupe učenici dijele uloge: istraživač, analitičar (provjerava činjenice) i zapisničar.
- Nastavnik obilazi grupe, usmjerava ih prema vjerodostojnim izvorima i odvraća od skretanja s teme.

PRESENTACIJA

20 min

Kratka izvješća

- Svaka grupa ima 2 do 3 minute za prezentaciju: pregled teme, dva ključna otkrića te jedno otvoreno pitanje.
- Nakon svakog izlaganja slijedi kratki krug pitanja i odgovora.

ZAKLJUČAK

5 min

Osvrt

- Što vam je predstavljalo najveći izazov tijekom brzog istraživanja?
- Na temelju kojih ste kriterija odlučivali koje ćete podatke uvrstiti u izvješće, a koje izostaviti?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Banka tema povezanih s industrijom

- Automatizacija i održivost radnih mjesta u proizvodnji, maloprodaji ili zdravstvu
- Primjena praksi održivog razvoja u lokalnim poduzećima
- Učenička praksa naspram isključivo teorijske nastave u učionici
- Električna vozila i automobilska industrija
- Marketing na društvenim mrežama za mala i srednja poduzeća
- Mogućnosti razvoja karijere u sektoru obnovljivih izvora energije za učenike strukovnih škola
- Primjena virtualne stvarnosti (VR) u praktičnoj obuci (zavarivanje, medicina ili zrakoplovstvo)
- Brza moda i održive alternative u tekstilnoj industriji

★ Savjeti i trikovi

- Birajte teme koje su izravno povezane sa strukom učenika kako biste postigli maksimalnu angažiranost.
- Unaprijed pripremite dva ili tri pouzdana početna izvora i ponudite ih grupama koje naiđu na blokadu u pretraživanju.

✓ Vrednovanje

- Jesu li učenici uspješno podijelili uloge unutar tima i ostvarili učinkovitu suradnju?
- Jesu li argumenti potkrijepljeni vjerodostojnim dokazima?
- Pratite razinu aktivnosti učenika tijekom faze postavljanja pitanja i završnog osvrta.

Istraživanje stavova i izgradnja argumenata

Četiri stupa debate — dinamična metoda zasnovana na kretanju kroz prostor za iznošenje, obranu i prilagodbu vlastitih stajališta.

TRAJANJE
45 min

RAZINA
Početna

GRUPA
10 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti tečnost u javnom izražavanju mišljenja.
- Poticati aktivno slušanje sugovornika i intelektualnu fleksibilnost.
- Izgraditi samopouzdanje pri obrani vlastitih stajališta ili njihovu prilagođavanju.
- Uspostaviti čvrste temelje kritičkog mišljenja i argumentacije.

■ Materijali i alati

- Slobodan prostor u učionici koji omogućuje neometano kretanje učenika.
- Pet oznaka raspoređenih po prostoriji: *U potpunosti se slažem*, *Donekle se slažem*, *Neutralno*, *Donekle se ne slažem*, *U potpunosti se ne slažem*.
- Popis izjava bliskih životnom kontekstu i budućim zanimanjima učenika.

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Postavljanje scene

- Objasnite na koji je način ova dinamična aktivnost povezana s temeljnim vještinama debate.
- Istaknite i pojasnite glavna načela vježbe: kritičko mišljenje, aktivno slušanje i spremnost na prilagodbu.

KRUG 1**10 min****Izjava i zauzimanje položaja**

- Pročitajte prvu izjavu.
- Učenici se pomiču na položaj koji najbolje odražava njihovo mišljenje.
- Prozovite dvoje ili troje učenika s različitih položaja kako bi obrazložili svoje razloge.
- Pozovite sve učenike koji su nakon saslušanih izjava promijenili svoje stajalište.

KRUG 2**10 min****Kompleksnije tvrdnje**

- Pročitajte novu izjavu i ponovite cijeli postupak.
- Istaknite sve vidljive promjene i pitajte zašto su se te promjene dogodile.

KRUG 3**10 min****Tvrdnje veće težine**

- Zadajte završnu, najzahtjevniju izjavu.
- Potaknite učenike da uz svoj stav prilože jedan dokaz.

ZAKLJUČAK**5 min****Osvrt**

- Što ste novo naučili slušajući argumente?
- Je li vam bilo teško promijeniti stajalište? Zašto da ili zašto ne?
- Naglasite važnost otvorenosti uma i međusobnog poštovanja.

Aktivnosti i radni listovi**✦ Primjeri izjava**

- U suvremenom su svijetu praktične vještine vrijednije od teorijskog znanja.
- Učenici strukovnih škola trebali bi imati obveznu stručnu praksu.
- Učenici bi se trebali specijalizirati za konkretno zanimanje ranije u obrazovnom sustavu.
- U strukovnim školama trebalo bi uvesti obvezne školske uniforme.
- Učenici bi trebali imati veće pravo glasa pri osmišljavanju školskog kurikula.
- Društvene mreže donose više pozitivnih nego negativnih učinaka društvu.
- Umjetna inteligencija u potpunosti će preuzeti većinu ljudskih poslova u roku 20 godina.
- Procesi globalizacije imaju pozitivan utjecaj na razvoj lokalnog obrtništva.

★ Savjeti i trikovi

- Birajte tvrdnje koje dotiču svakodnevicu učenika – teme iz struke jamče izvrsnu raspravu.
- Naglasite da nema ispravnih ili pogrešnih odgovora.
- Pobrinite se da i tiši učenici dobiju priliku za iznošenje mišljenja, makar i nakratko.
- Pripremite potpitanja unaprijed kako biste uspješno ponovno pokrenuli raspravu ako ona u nekom trenutku zapne.

✓ Vrednovanje

- Promatrajte koliko jasno učenici artikuliraju svoja stajališta tijekom kretanja.
- Procijenite opću uključenost razreda: jesu li svi aktivno sudjelovali?
- Obratite pozornost na promišljenost razmišljanja i koje učenici iznose tijekom završnog razgovora.

DEBATA · ZAJEDNIČKI DIO

DEBATNA LEKCIJA 8

Logika u debati

Mehanika građenja argumenata, prepoznavanje logičkih pogrešaka i metode za procjenu kvalitete rasuđivanja.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna / Rana srednja

GRUPA

10 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti unutarnju mehaniku argumenata (od premise do primjera i opovrgavanja).
- Uspješno primijeniti te mehanizme za izgradnju uvjerljivih argumenata i protuargumenata.
- Procjenjivati logičku snagu različitih argumenata.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča
- Pripremljeni ogledni primjeri argumenata o društvenim mrežama, školskim uniformama itd. (vidi Karticu aktivnosti)
- Tiskani radni listovi s matricom (rubrikom) za ocjenjivanje argumenata

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Što argument čini uvjerljivim?

- Postavite uvodno pitanje cijelom razredu i bilježite njihove odgovore na ploču.
- Uvedite ključnu debatnu terminologiju: argument, premisa, primjer, utjecaj.
- Naglas prođite kroz riješeni primjer.

ISTRAŽIVANJE

20 min

Mehanizmi argumentacije

- Podijelite učenike u manje grupe (3 – 4 člana) i zadajte im radnu tezu: Trebalo bi ukinuti domaću zadaću.
- Zadatak svake grupe je odabrati jedan argument u korist teze, a zatim osmisliti potencijalne prigovore na taj isti argument.
- Zajednička analiza: dok grupe iznose radne materijale, nastavnik mapira i objašnjava uobičajene logičke pogreške kako se pojavljuju.

IZGRADNJA ARGUMENATA

30 min

Konstrukcija i opovrgavanje

- Zadajte temu: Trebala bi postojati dobna ograničenja za korištenje društvenih mreža.
- Podijelite razred na afirmacijsku i negacijsku stranu. Svaki učenik ima 10 minuta za pisanje argumenta.
- Uparite učenike suprotstavljenih stavova i sljedećih 10 minuta neka provedu u međusobnom iznošenju i uzajamnom opovrgavanju argumenata.
- Zajednički osvrt s cijelim razredom: što je činilo najčvršću argumente tako stabilnima i teškima za opovrgavanje?

VREDNOVANJE

20 min

Procjena logičke snage

- Predstavite učenicima 3 do 4 unaprijed pripremljena ogledna argumenata koji u sebi kriju ugrađene logičke pogreške (*ad hominem*, lažna dihotomija, zvučnost,...).
- Učenici ocjenjuju argumente koristeći se priloženom matricom za bodovanje.
- Raspravite na temelju kojih elemenata matrica jasno razlikuje snažne od slabih argumenata.

ZAKLJUČAK

10 min

Ponavljanje i osvrt

- Ponavljanje ključnih pojmova: argument, premisa, primjer, utjecaj.
- Svaki učenik ima zadatak napisati jednu rečenicu o tome što će sljedeći put učiniti drugačije.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Primjeri argumenata – Školske uniforme

Stav: Za (lažna dihotomija)

- „Ako ne uvedemo uniforme, učenici će se u školama neprikladno odijevati ili će trošiti vrijeme na modiranje.“ – Ovaj argument zanemaruje postojanje uobičajenih, standardnih školskih kodekse odijevanja.

Stav: Za (čist argument)

- „Uvođenje uniformi smanjuje vidljivost socioekonomskih razlika, čime se smanjuje pojava vršnjačkog nasilja povezanog s odjećom.“

Stav: Protiv (pozivanje na autoritet)

- „Vodeći se psiholozi slažu da školske uniforme potiskuju dječju individualnost.“ – Oslanja se na imena bez iznošenja kon kretnih logičkih objašnjenja.

Stav: Protiv (izbirljivost)

- „Jedna škola u Hamburgu nije zabilježila nikakvo poboljšanje nakon uvođenja školskih uniformi, što je jasan dokaz da uniforme ne djeluju.“ – Generaliziracija na temelju izoliranog slučaja.

✦ **Tablica za bodovanje argumenata**

- Jasnoća teze (0 – 5)
- Snaga dokaza (0 – 5)
- Objašnjenje utjecaja (0 – 5)
- Logička koherentnost (0 – 5)
- Suočavanje s protuargumentima (0 – 5)
- Ukupno: ____ / 25

★ **Savjeti i trikovi**

- Konstruirajte ogledne primjere logičkih pogrešaka koristeći se situacijama iz svakodnevnog školskog života učenika – to poboljšava angažman i pamćenje.

✓ **Vrednovanje**

- Pisani argumentativni esej na zadanu temu
- Pripremljeni govor o unaprijed definiranom argumentu
- Debata u učionici; kvaliteta izlaganja ocjenjuje se pomoću priložene matrice

Izgradite svoj argument

Četiri dijela svakog snažnog argumenta: teza, objašnjenje, dokaz i poveznica.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Početna

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti što je *argument* i zašto je on temelj debate.
- Prepoznati četiri glavne komponente snažnog argumenta.
- Izgraditi originalan argument koristeći se četirima komponentama.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča ili projektor
- Primjeri argumenata (ispisani ili projicirani)
- Radni listovi za izgradnju argumenata (vidi prilog)
- Pripremljene jednostavne debatne teze

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Što čini argument uvjerljivim?

- Postavite ovo pitanje cijelom razredi i saslušajte prve ideje.

MINILEKCIJA

10 min

Četiri stupa strukture

1. Teza (tvrdnja)

- Glavna poanta.

Primjer: Domaća zadaća trebala bi biti ograničena na 30 minuta dnevno.

2. Objašnjenje

- Zašto je to istinito ili važno?

Primjer: Preopširne domaće zadaće dovode do stresa i manje slobodnog vremena za odmor.

3. Dokazi

- Potvrda teze kroz činjenice, primjere i stručno obrazloženje.

Primjer: Studija Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) iz 2023. godine povezuje više od sat vremena svakodnevne domaće zadaće s povišenom razinom stresa kod tinejdžera.

4. Poveznica s tezom

- Izravno povezivanje argumenta s tezom.

Primjer: Ograničavanje količine zadaće održava dobrobit učenika, što je i glavni cilj koji ova teza nastoji postići.

GRUPNI RAD

15 min

Konstrukcija argumenta

- Podijelite učenike u manje grupe od 2 do 4 člana. Svaka grupa dobiva jednu tezu (npr. Ovaj dom bi zabranio domaću zadaću).
- Zadatak svake grupe je zajednički izgraditi jedan čvrst argument prateći priloženi radni list s četiri strukturna dijela.
- Nastavnik obilazi grupe, potiče kreativnost i provjerava je li svaki dio jasan i relevantan.

PREZENTACIJA

10 min

Prezentacije grupa

- Predstavnik svake grupe naglas čita svoj argument.
- Slijedi kratka povratna informacija: Je li objašnjenje jasno? Jesu li dokazi uvjerljivi? Spajaju li se svi dijelovi uspješno u cjelinu?

ZAKLJUČAK

5 min

Ponavljjanje

- Razred naglas imenuje četiri ključna dijela argumenta.
- Svaki učenik piše kratki argument u četiri dijela na temu: „Ovaj dom bi zabranio brzu hranu u školama.“

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list – Izgradi svoj argument

- Prijedlog / Debatna teza: _____
- 1. Teza (tvrdnja) – Vaša glavna poanta sažeta u jednoj rečenici.

- 2. Objašnjenje – Logička razrada; zašto je ovo istinito ili važno?
- 3. Dokaz – Koja činjenica, primjer ili logika podupire tezu?
- 4. Poveznica – Kako ovaj argument pomaže vašoj strani da pobijedi u debati?
- Završni argument – Spojite gornja četiri elementa i napišite cijeloviti argument u obliku jednog smislenog odlomka.

★ Savjeti i trikovi

- Birajte teme iz stvarnog života učenika jer one potiču pronalaženje boljih primjera.
- Označite svaki od četiri dijela argumenta različitom bojom na ploči kako bi učenici lakše vizualizirali i usvojili strukturu.
- Ponudite gotove početne fraze učenicima koji imaju poteškoća s pisanim izražavanjem (npr. „Jedan od razloga je...“, „Ovo je važno jer...“).
- Pretvorite ovu četverodjelnu strukturu u stalnu naviku inzistirajući na njoj tijekom svakog sljedećeg sata.

✓ Vrednovanje

- Formativno praćenje i usmjeravanje učenika tijekom grupnog rada i prezentacija.
- Pregled i analiza neobveznih izlaznih kartica s napisanim argumentima.
- Vrednovanje od strane vršnjaka uz pomoć pitanja: „Što je bio najsnažniji i najvjerodostojniji dio u izlaganju ove grupe?“

Izrada plana: modeli u političkoj debati

Ponovljivi recept za strukturiranje bilo koje političke teze: *Problem* → *Uzrok* → *Izvršitelj* → *Mehanizam* → *Trošak*

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti što je politička teza i kako se razlikuje od teza temeljenih na vrijednostima i činjeničnih teza.
- Naučiti precizno identificirati problem na koji se teza odnosi te otkriti njegove temeljne uzroke.
- Izraditi jasan i realističan model provedbe koji sadrži točno definiranog izvršitelja, mehanizam i procjenu troškova.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča ili *flipchart*
- Tiskani radni listovi s usmjeravajućim pitanjima za izradu modela
- Pripremljen set od 3 do 5 političkih teza za grupni rad
- Flomasteri i samoljepljivi papirići

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Zašto političke teze zahtijevaju jasne modele?

- Ponavljanje: političke teze uvijek zahtijevaju akciju.
- Model je ključan element jer pokazuje kako će predloženi plan zapravo funkcionirati u stvarnom svijetu.

MINILEKCIJA

Pet koraka

Korak 1 – Problem

10 min

- Što točno ne valja u trenutnom stanju? (npr. zagađenje zraka, rasipanje hrane).

Korak 2 – Uzrok

- Zašto taj problem postoji i što ga održava?

Korak 3 – Izvršitelj

- Tko provodi plan? (Vlada, škole, UN, EU...)

Korak 4 – Mehanizam

- Što točno izvršitelj namjerava poduzeti? (Zabrana, porez, regulacija, subvencioniranje...)

Korak 5 – Trošak

- Koliko taj plan košta – financijski, društveno ili politički? Je li projekt u stvarnosti realan i održiv?

Primjer iz prakse

- Teza: *Ovaj dom bi zabranio oglašavanje brze mode.*
- Problem: Prekomjerna potrošnja šteti okolišu.
- Uzrok: Agresivno oglašavanje potiče potrošače na pretjerano kupovanje.
- Izvršitelj: Državno regulatorno tijelo za medije i elektroničke komunikacije.
- Mehanizam: Zabrana oglasa brendova brze mode na javnim kanalima i društvenim mrežama.
- Trošak: Financijski trošak uvođenja inspekcijskog nadzora te predviđeni otpor tekstilne industrije.

GRUPNI RAD

20 min

Izrada vlastitog modela

- Podijelite učenike u grupe od 3 do 4 člana i svakoj grupi dodijelite po jednu političku tezu.
- Grupe zajednički ispunjavaju radni list prateći lanac: problem → uzrok → izvršitelj → mehanizam → trošak.
- Po završetku rada, predstavnici grupa drže miniprezentaciju osmišljenog modela u trajanju od 1 do 2 minute.

ZAKLJUČAK

10 min

Razmislite

- Što vam je predstavljalo najveći izazov tijekom osmišljavanja plana? Jeste li unutar tima imali nesuglasica oko definiranja problema ili uzroka?
- Koju je komponentu (izvršitelja ili mehanizam) bilo najlakše i najjednostavnije odrediti?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list — Izrada modela

- Zadana politička teza: _____
- Korak 1 – Problem: _____
- Korak 2 – Uzrok: _____
- Korak 3 – Izvršitelj: _____
- Korak 4 – Mehanizam: _____
- Korak 5 – Trošak (financijski / politički / društveni): _____

★ Savjeti i trikovi

- Birajte teme koje su učenicima bliske – zabrane mobitela u školama, nezdrava hrana, školske uniforme.
- Nacrtajte lanac elemenata na ploči kako bi učenici lakše shvatili uzročno-posljedične veze političkog plana.
- Neprestano testirajte održivost učeničkih planova pitanjima: „Je li ovo izvedivo u stvarnom svijetu? Tko bi se tomu usprotivio?“
- Potičite maštovitost, ali u konačnici uvijek nagradite praktičnu izvedivost i održivost modela.

✓ Vrednovanje

- Neformalno promatranje tijekom grupnog rada.
- Analiza izlaznih kartica s odgovorom na pitanje: „Što u debati o javnim politikama čini jedan model stabilnim i otpornim na kritike?“
- Ocjenjivanje jasnoće i logičke povezanosti plana tijekom miniprezentacija.

Izgradnja slučaja

Od pojedinačnih argumenata do koherentnog timskog plana igre – primjena SPERM modela i oblikovanje kratkih uvodnih izjava.

TRAJANJE

45 ili 90 min

RAZINA

Početna

GRUPA

Sve veličine grupa

◆ Ciljevi učenja

- Postaviti cjeloviti okvir debate – ne samo argumente, već i redoslijed izlaganja, oznake teza i uvod koji koriste.
- Raspodijeliti argumente među govornicima na način koji suci mogu pratiti.
- Napisati uvodne izjave koje u manje od jedne minute signaliziraju plan igre tima.

■ Materijali i alati

- Listići papira s otisnutim debatnim tezama
- Prazni radni listovi za izgradnju slučaja osigurani za svakog učenika

Tijek lekcije

MINILEKCIJA

15 min

Što je izgradnja slučaja?

- Suci u natjecateljskoj debati ne ocjenjuju samo argumente i koherentnost, već vrednuje i posjedovanje zajedničkog dobro usklađenog plana igre.

Kontrolna lista za izgradnju slučaja

- Što želimo postići / obraniti?
- Što već znamo? Što trebamo istražiti?
- Koji argumenti podupiru naš cilj?
- U kojem ćemo redoslijedu predstaviti argumente? Kako označiti svaki od njih?
- Kako će izgledati naša uvodna izjava?

Pravilo za raspodjelu govornika

- Prvi govornik: službena definicija teze + 2 argumenta
- Drugi govornik: 1 argument + opovrgavanje
- Treći govornik: samo opovrgavanje bez novih argumenata

VJEŽBA

10 min

Sastavljanje slučaja

- Podijelite učenicima listiće s tezama. Svaka grupa ima zadatak osmisлити: argumente, njihov logički redoslijed, oznake i uvodnu izjavu u trajanju od 30 do 60 sekundi.
- Usmjerite učenike da kategoriziraju argumente koristeći SPERM model (socijalni, politički, ekonomski/etički/ekološki, religijski/vjerski/moralni).

ZAKLJUČAK

20 min

Predstavljanje i analiza

- Predstavnik svake grupe čita uvodnu izjavu i sažetak argumenata.
- Razred procjenjuje: Je li najsnažniji argument tima stavljen na početak izlaganja? Jesu li oznake argumenata pamtljive? Nagovještava li uvod jasan plan?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list za izgradnju slučaja

- Tvrdnja: ____
- Zašto je ova teza relevantna? ____
- Namjeravani cilj(evi): ____
- Dionici / izvršitelji: ____
- Korištene kategorije argumenata (iz SPERM modela): ____
- Argument I (prvi govornik): ____
- Argument II (prvi govornik): ____
- Argument III (drugi govornik): ____
- Uvodna izjava (od 30 do 60 sekundi): ____

✦ Ogledni primjer iz prakse na temu: „Ovaj dom smatra da bi pušenje trebalo biti zabranjeno na javnim mjestima.“

Uvodna izjava

- „Pušenje je široko prihvaćena navika – no, je li to ispravno? Trebaju li nepušači stajati po strani dok ih stranci na autobusnim stajalištima, u restoranima ili na željezničkim kolodvorima prisiljavaju da udišu dim? Odgovor je ne. Naš će tim danas dokazati da je razumno ograničiti mjesta na kojima pušači smiju zapaliti cigaretu te da vlada ima moralnu dužnost zaštititi zdravlje svojih poreznih obveznika, zaposlenih građana koji zdravlje stavljaju na prvo mjesto.“

Potencijalna polja za izvlačenje argumenata

- Javno zdravstvo · troškovi zdravstvene skrbi · dugovječnost stanovništva · sloboda individualnog izbora u društvu · pasivno pušenje · tragedija zajedničkih dobara · ekološki utjecaj (zagađenje okoliša cigaretnim opušcima).

★ Savjeti i trikovi

- Iako zvuči kontraintuitivno, u debati uvijek započnite s najjačim argumentom. Time suprotna strana dobiva više za promišljanje, a sucima jasno signalizirate samopouzdanje.
- Svakom argumentu dodijelite kratku, pamtljivu oznaku kako biste ih kroz kasniji tijek rasprave mogli isticati u govorima („sloboda izbora“, „javno zdravlje“, „okoliš“).
- Uvodne izjave služe za postavljanje općeg smjera rasprave, a ne za detalje. Suštinu ostavite za razradu argumenata.

✓ Vrednovanje

- Jesu li učenici predložili valjane, relevantne argumente?
- Jesu li argumentima dodali precizne ključne riječi?
- Jesu li najjače argumente stavili na početak?
- Jesu li argumenti međusobno povezani?
- Postoji li jasna sveobuhvatna ideja, sadržana u uvodnoj izjavi?

Opovrgavanje

Lanac opovrgavanja – 30-minutna vježba razvijanja brzih, fokusiranih i uljudnih protuargumenata.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

10 – 20 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Učinkovito opovrgavati argumente pod vremenskim pritiskom.
- Jačati aktivno slušanje – učenici moraju izravno odgovoriti na specifične tvrdnje svojih kolega.
- Vježbati i argumentaciju i opovrgavanje u jednom ciklusu.

■ Materijali i alati

- Popis argumenata za raspravu (pripremljen unaprijed ili dobiven *brainstormingom*)
- Štoperica

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Što je opovrgavanje?

- Definirajte opovrgavanje; ukažite na uobičajene slabosti (nedostatak dokaza, logičke pogreške, generalizacije).
- Objasnite pravila lanca opovrgavanja.

PRIPREMA

5 min

Formiranje lanca

- Formirajte grupe (ili lanac za cijeli razred).
- Svakom učeniku dodijelite tvrdnju ili argument.
- Redoslijed kretanja kroz lanac: učenik 1 iznosi svoj argument; učenik 2 opovrgava učenika 1, a zatim iznosi svoj; učenik 3 opovrgava učenika 2, i tako redom.

VJEŽBA

30 min

Provedba lanca u praksi

- Korak 1 – Učenik 1 iznosi argument (1 do 2 minute).
- Korak 2 – Učenik 2 navodi slabost, obrazlaže je, a zatim iznosi svoj argument (2 do 3 minute).
- Korak 3 – Učenik 3 opovrgava učenika 2 i predstavlja svoj argument.
- Postupak se ponavlja dok svi ne dobiju priliku za govor. Po potrebi, dopustite učenicima kratke pauze od 30 sekundi za pripremu.

ZAKLJUČAK

5 min

Osvrt

- Što vam je u ovoj vježbi bilo teže - opovrgavati ili graditi? Zašto?
- Koji su argumenti bili najučinkovitiji i što ih je takvima činilo?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Ogledni primjeri argumenata za pokretanje lanca

- Klimatske promjene najkritičnije su globalno pitanje našeg vremena.
- Restorani brze hrane trebali bi biti zabranjeni u blizini škola.
- Platforme društvenih mreža trebale bi strože regulirati lažne vijesti.
- Rad uz studij čini studente odgovornijima.
- Financijska pismenost trebala bi biti obvezan školski predmet.
- Korištenje mobilnih telefona trebalo bi biti dopušteno u učionicama u obrazovne svrhe.

★ Savjeti i trikovi

- Koristite općepoznate teme: angažman je važniji od novosti.
- Inzistirajte na profesionalnom i konstruktivnom opovrgavanju – usredotočite se na argument, a ne na osobu.

✓ Vrednovanje

- Jesu li učenici aktivno uključeni, i u opovrgavanju i u izgradnji?
- Jesu li slabosti prethodnika identificirane precizno ili nejasno?
- Kako su učenici procijenili vlastiti nastup i vještinu brze reakcije tijekom završnog osvrta?

Postavljanje pitanja u debati

Upiti za informacije, pitanja za razotkrivanje logičkih pogrešaka i disciplinirano unakrsno ispitivanje.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Napredna

GRUPA

12 – 20 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Savladati napredne tehnike postavljanja pitanja u debatama.
- Postavljati strateške *pointe* (upadica; POI – *Points of Information*).
- Prepoznati i razotkriti logičke pogreške putem ciljanih pitanja.
- Izoštriti vještinu kritičke analize i opovrgavanja.

■ Materijali i alati

- Kartice s poticajnim pitanjima (vidi Radni list 1)
- Kartice o logičkim pogreškama (Radni list 2)
- Tablica za procjenu *pointa* (POI) (Radni list 3)
- Kontrolna lista za analizu debate (Radni list 4)

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Vrste pitanja i stimulacija

Rad u parovima (5 min)

- Podijelite parovima kartice s tvrdnjama. Svaki par odgovara na pitanje, a zatim postavlja dodatno pitanje radi pojašnjenja ili osporavanja.

Minilekcija (10 min)

- Uvedite učenike u naprednu klasifikaciju pitanja u debati: POI (za izazivanje suparnika ili pojašnjenje), pitanja za pojašnjenje, istraživačka pitanja te proturječna pitanja.

SREDIŠNJI DIO**25 min****Strategija POI-ja i razotkrivanje pogrešaka**

- Strateško tempiranje: Kada je, koliko često i s kojim ciljem opravdano ponuditi POI suparniku tijekom njegova govora.
- POI u natjecateljskim formatima (WSD): *Pointi* nude se isključivo između 1. i 7. minute govora, nikada tijekom zaštićenog vremena (unutar prve i posljednje minute govora).
- Dobra praksa: Svaki govornik opozicije ponudi 2 do 3 prigovora, a govornik koji drži riječ dužan je prihvatiti 1 do 2.
- Pokažite na konkretnim primjerima kako se dobro oblikovanim pitanjima otkrivaju preuranjene generalizacije, *ad hominem* napadi, lažna uzročnost i lažne dileme.

VJEŽBA**35 min****Debata u ulogama**

- Tema: Imaju li žene doista jednake mogućnosti na tržištu rada?
- Svaki učenik ima zadatak pripremiti tri POI-ja te unaprijed predvidjeti potencijalne logičke pogreške.
- Održite simuliranu debatu u učionici. Učenici ocjenjuju POI-je prema matrici za ocjenjivanje.

ZAKLJUČAK**15 min****Osvrt**

- U kojim je trenucima ispitivanje bilo uspješno, a gdje je zapelo?
- Koje ćete tehnike nastaviti koristiti?
- Dodatni zadatak za domaću zadaću: Analizirajte jednu stvarnu raspravu i napišite izvješće o strategijama postavljanja pitanja koje su korištene.

Aktivnosti i radni listovi**✦ Podsjetnik s logičkim pogreškama**

Preuranjena generalizacija

- Kako je uočiti? Suparnik koristi apsolutne riječi (sve, ništa, uvijek, nikad) bez sveobuhvatnih dokaza.
- Pitanje: „Možete li prezentirati statistiku koja dokazuje da se ta tvrdnja odnosi na baš sve mlade ljude?“

Ad hominem

- Kako je uočiti? Argument se usredotočuje na osobu, a ne na tvrdnju.
- Pitanje: „Zar nedostatak izravnog osobnog iskustva doista poništava logiku iznesenog argumenta?“

Lažna kauzalnost (*post hoc*)

- Kako je uočiti? Pretpostavka da je događaj A uzrokovao događaj B samo zato što se događaj A dogodio prije događaja B.
- Pitanje: „Koji su drugi čimbenici mogli utjecati na vaš učinak?“

Lažna dilema

- Kako je uočiti?: Situacija „ili... ili“ koja isključuje postojanje srednjeg rješenja ili kompromisa.
- Pitanje: „Postoje li ikakvi stavovi između potpunog prihvatanja i potpunog odbacivanja?“

✦ Mreža za procjenu POI-ja:

- preciznost (jasno, specifično, dobro formulirano),
- sažetost (sažeto i učinkovito),
- strateški utjecaj (slabi argument ili otkriva proturječnost),
- argumentska valjanost (logički ispravna, slijedi pravila debate),
- pravovremenost (izneseno u strateški prikladnom trenutku),
- relevantnost (izravno se povezuje s temom rasprave).

★ Savjeti i trikovi

- Učinkovite primjedbe moraju biti kratke (najviše do 15 sekundi), konkretne i precizno tempirane.
- Izbjegavajte gomilanje pitanja i usredotočite se na jednu točku po POI-u.
- Održavajte profesionalan i dostojanstven, ali čvrst ton – POI-ji vrše pritisak, ne vrijeđaju.

✓ Vrednovanje

- Tablica za procjenu POI-ja: preciznost, sažetost, strateški utjecaj, utemeljenost, vremensko usklađenost, relevantnost (ocjenjuje se od 1 do 4 boda; maksimalan broj bodova je 24).
- Primjena Kontrolne liste za analizu debate kako bi se dobio pregled cijele debate.

Javni nastup u debati

Komunikacija koja uvjerava – struktura, izlaganje i upravljanje nervozom koja ih prati.

TRAJANJE
120 min

RAZINA
Početna

GRUPA
12 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti učinkovite komunikacijske vještine.
- Poboljšati logičku strukturu argumentativnih govora.
- Savladati osnove neverbalne komunikacije.
- Stjecanje strategija za upravljanje tjeskobom od javnog nastupa.

■ Materijali i alati

- Štoperica
- Videoisječci vještih govornika
- Tablica za ocjenjivanje za završnu vježbu

Tijek lekcije

UVOD

20 min

Spontano govorenje

Faza 1 (10 min)

- Svaki učenik održava jednogminutni govor na zadanu temu – bez istraživanja, samo uvjeravanje.
- Teme obuhvaćaju društvena, etička i ekološka pitanja (vidi karticu aktivnosti).

Faza 2 (5 min)

- Brza zajednička analiza — što je uspjelo? Što je zasmetalo?

Faza 3 (5 min)

- Raspravite o poteškoćama: kada ste se osjećali najsigurnije ili najnesigurnije?

SREDIŠNJI DIO**35 min****Struktura govora****Klasična struktura**

- Uvod — argumentativni dio — zaključak.

Upečatljivi uvodi

- Provokativno pitanje. Osobna anegdota. Iznenadjuća statistika.

Izgradnja teze

- Jasnoća. Sažetost. Formalan, ali pristupačan jezik. Dašak lagane intelektualne provokacije.

Privlačenje pozornosti

- Neposredan kontrast. Metafora. Argumentativni paradoks.

Konkretizacija koncepata

- Primjeri. Scenariji. Iskustveno pripovijedanje.

PREZENTACIJA**45 min****Neverbalna komunikacija i upravljanje tjeskobom**

- Proksemika — prostor, držanje, pokreti ruku i kontakt očima.
- Kontrola emocija — tehnike disanja i temeljita priprema.
- Vježbe: simulacije govora s povratnim informacijama o neverbalnom ponašanju.
- Gledajte i analizirajte 3 do 5 minuta izvrsnog govornika.

ZAKLJUČAK**20 min****Minigovor i povratna informacija vršnjaka**

- Svaki student priprema jednogminutni govor o nekoj kontroverznoj temi.
- Vršnjaci se ocjenjuju prema zajedničkoj tablici: jasnoća, koherentnost, učinkovitost i neverbalno upravljanje.

Aktivnosti i radni listovi**✦ Teme za spontani govor****Društvene teme**

- Poboljšava li tehnologija ljudske odnose ili ih pogoršava?
- Jesu li društvene mreže sredstvo za povezivanje ili izolaciju?
- Priprema li formalno obrazovanje mlade ljude za rad?

Etičke teme

- Treba li civilna služba biti obvezna mladima?
- Je li umjetna inteligencija prijetnja ili prilika?

- Treba li se upotreba pametnih telefona među učenicima ograničiti?

Ekološke teme (okoliš)

- Trebaju li gradovi biti u potpunosti pješački?
- Utječe li konzumacija mesa značajno na klimatske promjene?
- Je li nuklearna energija održivo rješenje?

★ Savjeti i trikovi

- Samopouzdanje raste s pripremom. Uključite probu kao dio zadatka.
- Koristite video – čak i kameru na telefonu – kako bi učenici mogli sami sebe vidjeti.
- Nagradite hrabrost na početku. Prvi je pokušaj uvijek najstrašniji.

Vrednovanje

- Koristite prethodnu mrežu s četiri kriterija.
- Dodatni zadatak: Analizirajte javni govor i napišite kratko izvješće o njegovim tehnikama.

DEBATA • ZAJEDNIČKI DIO

DEBATNA LEKCIJA 15

Upravljanje vremenom u debati

Odvojite vrijeme za pripremu, strukturirajte svoje minute i ostanite smireni pod vremenskim pritiskom.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

8 – 12 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti zašto je upravljanje vremenom važno i u pripremi i pri izlaganju.
- Efikasno raspodijeliti vrijeme za izgradnju argumenata, opovrgavanje i sažetke.
- Održavati jasnoću pod vremenskim pritiskom.

■ Materijali i alati

- Štoperica po grupi
- Unaprijed pripremljene teze za raspravu
- Radni listovi za skice govora i raspodjelu vremena
- Bijela ploča za grupne rasprave

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Zašto je upravljanje vremenom važno?

- Uvedite u nastavni sat, podijelite ciljeve i postavite očekivanja.

RASPRAVA

15 min

Uobičajeni izazovi

- Koji je najzahtjevniji dio pripreme? Jeste li ikada ostali bez vremena usred govora?
- Zabilježite zajednička iskustva na ploči.

VJEŽBA 1

25 min

10-minutna pripremna vježba

- Teza: *Ovaj dom smatra da društvene mreže donose više štete nego koristi.*
- Faza 1 (3 min) – brainstorming: svaka ideja, bez filtriranja.
- Faza 2 (3 min) – odaberite 2 do 3 najjača argumenta.
- Faza 3 (4 min) – izrada skice govora (uvod, glavni dio, zaključak).
- Osvrt (5 min): Što je uspjelo, a što nije?

VJEŽBA 2

25 min

Vrijeme govora

- Teza: *Ovaj dom bi zabranio brzu modu.*
- Svaki sudionik održava 2-minutni govor: uvod – 30 s, glavne točke – 60 s i zaključak – 30 s.
- Koristite strogo vremensko ograničenje.
- Povratne informacije vršnjaka i nastavnika o uravnoteženosti vremena i jasnoći.

ZAKLJUČAK

10 min

Savjeti i sljedeći koraci

- Postavite prioritete tijekom pripreme.
- Vježbajte govore sa stopericom dok vam vremenska ograničenja ne postanu instinktivna.
- Ostanite smireni – cilj je zadržati jasnoću pod pritiskom.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Primjeri teza — prilagođeni za strukovno obrazovanje

- Ovaj dom smatra da bi se turizam u zemlji trebao regulirati kako bi se zaštitile lokalne zajednice i okoliš.
- Ovaj dom smatra da zaposlenici u ugostiteljstvu zaslužuju više plaće.
- Ovaj dom bi dao prednost električnim automobilima u obuci za popravak i održavanje.
- Ovaj dom bi učinio financijsku pismenost obaveznom u strukovnim školama.
- Ovaj dom smatra da bi održive prakse trebale biti obvezne u ugostiteljstvu.
- Ovaj dom bi ograničio broj turista u gradovima u cilju sprečavanja prenapučenosti.
- Ovaj dom smatra da bi se moderno računovodstvo trebalo usredotočiti na utjecaj na okoliš.
- Ovaj dom bi uveo obvezni trening za korisničku podršku u ugostiteljskom obrazovanju.

✦ Radni list za raspodjelu vremena

- *Brainstorming* – 3 min – iskorišteno: ____ – bilješke: ____
- Odabir argumenata – 3 min – iskorišteno: ____ – bilješke: ____
- Osnovni plan govora – 4 min – iskorišteno: ____ – bilješke: ____
- Govor: uvod – 30 s • glavne točke – 60 s • zaključak – 30 s.

★ Savjeti i trikovi

- Uvijek vježbajte sa štopericom; oslanjanje na instinkt rezultira trominutnim govorima u dvominutnim terminima.
- Izradite plan izlaganja kojem se vraćate u stresnim trenucima.

✓ Vrednovanje

- Pratite vremensko trajanje vježbi.
- Povratne informacije vršnjaka o uravnoteženosti vremena.
- Kontrolna lista za samoprocjenu nakon svake vježbe.

Suđenje u debati

Sudite pošteno, dajte konkretne povratne informacije i ostanite objektivni čak i kad debate postanu žestoke.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja – napredna

GRUPA

10 – 20 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti kriterije koji se koriste za suđenje debata: argumentacija, izlaganje, strategija.
- Donositi poštene, objektivne odluke pri suđenju.
- Pružiti konstruktivne, primjenjive povratne informacije debatantima.

■ Materijali i alati

- Letak s kriterijima suđenja
- Primjer isječka debate (3 – 4 minute)
- Radni listovi s predloškom za povratne informacije
- Štoperica

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Zašto je suđenje važno?

- Definirajte objektivnost kao vještinu. Istaknite utjecaj povratnih informacija na rast debatanta.

RASPRAVA

15 min

Četiri ključna kriterija

- Argumentacija – kvaliteta, jasnoća, relevantnost.
- Protuargumentacija – koliko dobro debatant odgovara na protivničke argumente.
- Izvedba – jasnoća, angažiranost, uvjerljivost.

- Strategija – korištenje vremena, struktura, donošenje odluka.

VJEŽBA 1

20 min

Gledanje i suđenje

- Prikažite isječak debate u trajanju od 3 do 4 minute.
- Svaki sudionik ocjenjuje argumentaciju, stil i strategiju na ljestvici od 1 do 5 koristeći radni list.
- Grupni osvrt: Što je bilo najzahtijevnije procijeniti? Gdje su se ocjene razlikovale?

VJEŽBA 2

25 min

Konstruktivna povratna informacija

- Prođite kroz predložak za povratne informacije (pozitivne strane → poboljšanja → prijedlozi).
- Svaki sudionik piše povratne informacije za jednog debatanta iz isječka.
- Podijelite po jednu povratnu informaciju – raspravite ton i konkretnost.

MINIDEBATA

15 min

Vježbajte suđenje

- Održite minidebatu od 6 do 8 minuta (npr. Ovaj dom smatra da bi škole trebale ukinuti ispite).
- Naizmjenice budite suci; dajte povratne informacije prema radnom listu.

ZAKLJUČAK

10 min

Pregled

- Potkrepljivanje: odvojite osobna mišljenja od prosuđivanja, ostanite smireni, koristite konkretne primjere, uravnotežite pohvale i konstruktivne kritike.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list s kriterijima suđenja

Argumentacija i opovrgavanje

- Kvaliteta argumenata (1 – 5)
- Učinkovitost opovrgavanja (1 – 5)

Stil

- Izvedba – jasnoća, angažiranost, uvjerljivost (1 – 5)

- Jezik i ton (1 – 5)

Strategija

- Korištenje vremena (1 – 5)
- Struktura i organizacija (1 – 5)
- Sveukupne strateške odluke (1 – 5)

✦ Predložak za povratne informacije

- Što je učinjeno dobro? – konkretni primjeri prednosti
- Područja za poboljšanje – specifični aspekti (kvaliteta opovrgavanja, izvedba, razvoj argumenta)
- Prijedlozi za poboljšanje – konkretni koraci (npr. „uvježbajte drugi argument sa štopericom“)

★ Savjeti i trikovi

- Budite objektivni – razdvojite „što bih ja argumentirao“ od „što je dobro argumentirano“.
- Ostanite smireni pod pritiskom – žustre rasprave zahtijevaju smirenije suce.
- Koristite konkretne primjere u povratnim informacijama. „Vaše je opovrgavanje bilo slabo.“ je beskorisno. „U četvrtoj minuti niste se pozabavili argumentom o slobodi.“ je bolje.
- Uravnotežite pozitivne i konstruktivne komentare – motivacija i jasnoća zajedno.
- Vježbom do savršenstva. Gledajte debate izvan nastave kako biste preciznije pratili.

✓ Vrednovanje

- Formativno – promatranje kako sudionici primjenjuju kriterije.
- Vršnjačka recenzija – recenzenti ocjenjuju međusobno ocjenjivanje.
- Samorefleksija na kraju sesije.

Kako izraditi poslovni plan?

Od ideje do plana na jednoj stranici: problem, rješenje, ciljana skupina, resursi, troškovi i prihodi.

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Početna – Srednja

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti što je poslovni plan i zašto je važan.
- Identificirati problem ili tržišnu potrebu koju poslovni plan rješava.
- Razviti ključne elemente poslovnog plana: proizvod/usluga, ciljana skupina, resursi, troškovi, prihodi.
- Prezentirati i braniti plan pred drugima.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča ili *flipchart*
- Radni listovi s vodećim pitanjima (ili bilježnice)
- Dva ili tri kratka primjera poslovnih planova
- Flomasteri i samoljepljive bilješke

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Zašto je plan važan?

- Poslovni plan pretvara ideju u realan projekt.
- Definirajte ga kao most koji spaja mašte s djelovanjem.

MINILEKCIJA

10 min

Tri koraka i tri stupa

Korak 1 – Utvrdite potrebu

- Koji jaz ili problem postoji na tržištu?

Korak 2 – Definirajte rješenje

- Koji proizvod ili uslugu nudite? Kako rješava problem?

Korak 3 – Izradite plan

- Ciljana skupina: Za koga je proizvod?
- Resursi: Što vam je potrebno (ljudi, prostor, materijali, znanje)?
- Troškovi i prihodi: Koliko to košta i kako ostvarujete zaradu?

Primjer iz prakse

- Problem: Učenicima nedostaju pristupačne, zdrave grickalice u blizini škole.
- Rješenje: Mali školski *snack bar* – sendviči i smoothieji.
- Plan: Ciljana skupina – učenici/nastavnici; resursi – dva učenika prodavača, prostor škole, sastojci; troškovi/prihodi – 200 € za pokretanje, 1 do 2 € po grickalici.

RAD U
GRUPAMA

20 min

Izradite plan

- Grupe od 3 do 4 osobe s radnim listom i zadatkom.
- Odaberite problem (ili uzmite dodijeljenu ideju: frizerski salon, IT podrška, ekološki proizvod).
- Definirajte proizvod/uslugu, ciljanu skupinu, resurse, troškove/prihode.
- Opcionalno: 1 do 2 minute prezentacije.

ZAKLJUČAK

10 min

Osvrt

- Što je bilo najzahtjevnije u planu?
- Jeste li se složili oko ciljne skupine i resursa?
- Je li vaš plan bio realan i ostvariv?

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list – Izrada poslovnog plana

- Poslovna ideja: ____
- Korak 1 – Potreba/problem: ____
- Korak 2 – Proizvod/usluga: ____
- Korak 3 – Ciljana skupina: ____
- Korak 3 – Resursi: ____
- Korak 3 – Troškovi i prihodi: ____

★ Savjeti i trikovi

- Koristite primjere iz struke studenata: ugostiteljstvo → organizacija hrane; informatika → razvoj aplikacija; mehanika → servis automobila; turizam → vođenje tura.
- Vizualizirajte plan kao lanac: Problem → rješenje → cilj → resursi → troškovi/prihodi.
- Postavite pitanje: „Može li se ovo doista provesti?“ – kreativnost je pohvalna, ali izvedivost se nagrađuje.

✓ Vrednovanje

- Neformalno promatranje tijekom grupnog rada.
- Dodatna izlazna kartica: „Koji je najvažniji element poslovnog plana i zašto?“
- Procijeniti jasnoću i logiku tijekom prezentacija.

DEBATA · ZAJEDNIČKI DIO

DEBATNA LEKCIJA 18

Izrada poslovnog plana: proširena radionica

Analiza tržišta, SWOT analiza, marketing i prezentacija u stilu Shark Tank u 90 minuta.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti sve ključne komponente poslovnog plana.
- Provesti osnovnu analizu tržišta i konkurencije.
- Primijeniti SWOT analizu za procjenu snaga i rizika.
- Osmisliti jednostavnu marketinšku strategiju.
- Procijeniti proračun, troškove i prihode.
- Prezentirati plan kao kratko izlaganje.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča ili *flipchart*
- Prošireni radni list (SWOT analiza, predložak proračuna)
- 2 do 3 primjera poslovnih planova
- Papir formata A3, samoljepljive bilješke, flomasteri, štoperica

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Ledolomac i uvod

- Kratka anketa: Jeste li ikada željeli pokrenuti vlastiti biznis?
- Prođite kroz strukturu: Problem → rješenje → tržište → konkurencija → SWOT analiza → marketing → proračun.

MINILEKCIJA

15 min

Pet gradivnih blokova

Potreba tržišta

- Zašto je ova ideja potrebna?

Konkurencija

- Tko još to radi? Po čemu se razlikujete?

SWOT analiza

- Koje su snage, slabosti (unutarnje); prilike, prijetnje (vanjske)?

Marketing

- Kako će ljudi saznati za to?

Proračun

- Troškovi naspram očekivanih prihoda, u prostim brojkama.

Primjer iz prakse — Ekološki prihvatljiv bar sa smoothiejem u blizini škole

- Problem: Studentima nedostaju pristupačna, zdrava pića.
- Konkurencija: Kafići prodaju gazirana pića s puno šećera.
- SWOT: zdravi/moderni/pristupačni; mali proračun; rastući interes za fitness; kafići bi mogli preuzeti ideju.
- Marketing: plakati u školi, Instagram priče, studentski popusti.
- Proračun: 300 eura za pokretanje; 1 euro po smoothieju.

GRUPNI RAD

35 min

Izradite plan

- Grupe od 3 do 5 osoba s odabranom ili dodijeljenom idejom: IT podrška, školska pekara, popravak bicikala, podučavanje, ekološka trgovina itd.
- Ispunite prošireni radni list korak po korak.
- Nastavnik obilazi; pomaže grupama koje zapnu kod brojeva ili analize.

Prezentacija

20 min

Miniprezentacija

- Svaka grupa izlaže 3 minute.
- Potičite uporabu rekvizita: plakat, slogan, skicu.
- Po želji: Učenici iz razreda i nastavnik glume ulagače i postavljaju jedno ili dva pitanja po prezentaciji.

ZAKLJUČAK

10 min

Osvrt

- Koje su ideje djelovale najrealnije?

- Koji je dio bio najzahtjevniji – SWOT analiza, proračun, marketing?
- Zaključak: Planiranje znači pripremu za stvarne izazove i pokazivanje zašto je vaša ideja vrijedna podrške.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Prošireni radni list

- Poslovna ideja: ____
- 1. Problem/potreba: ____
- 2. Proizvod/usluga: ____
- 3. Ciljana skupina: ____
- 4. Resursi: ____
- 5. Konkurencija: ____
- 6. SWOT – snage/slabosti/prilike/prijetnje: ____
- 7. Marketinška strategija: ____
- 8. Proračun – troškovi i prihodi: ____

★ Savjeti i trikovi

- Prilagodite primjere strukovnim područjima studenata (ugostiteljstvo, razvoj aplikacija, autoservisi, vođene ture).
- Potaknite praktično, realistično razmišljanje. Uzbuđenje je sjajno, no brojke su važnije.
- Držite prezentacije kratkima i dinamičnima – to odražava kako stvarne prezentacije funkcioniraju.

✓ Vrednovanje

- Neformalno – promatranje grupnog rada i prezentacija.
- Povratne informacije vršnjaka nakon svakog izlaganja: jedna pozitivna stvar i jedna koju treba poboljšati.
- Dobrovoljni domaći zadatak – pisano izvješće na jednoj stranici o planu grupe.

Tematski nastavni planovi

Ovaj odjeljak sadrži teme za rasprave o aktualnim društvenim, građanskim, gospodarskim i kulturnim pitanjima koja oblikuju živote učenika i njihove uloge kao aktivnih građana. Glavni je cilj razvijati građanske kompetencije uz jačanje kritičkog mišljenja i komunikacije kroz metode temeljene na raspravama.

Nastava obuhvaća građansko obrazovanje, demokratsko sudjelovanje, ljudska i individualna prava, medijsku pismenost, digitalnu odgovornost, ravnopravnost spolova, raznolikost i uključivost, europsko državljanstvo, poduzetništvo te utjecaj tehnologije na društvo i svijet rada. Kroz ove teme učenici razvijaju:

★ Vještine koje se razvijaju kroz aktualne lekcije

- Kritičko i analitičko mišljenje
- Medijska i informacijska pismenost
- Procjena argumenata i provjera činjenica
- Etičko rasuđivanje i preuzimanje perspektive
- Uvažavajući dijalog i aktivno slušanje
- Empatija, inkluzija i društvena odgovornost
- Donošenje odluka i rješavanje problema
- Javni nastup i strukturirano izražavanje mišljenja

Iako je fokus na aktualnom sadržaju, sve lekcije koriste metodologiju debate – strukturiranu raspravu, izgradnju argumenata, opovrgavanje, postavljanje pitanja, igranje uloga i minidebate – kako bi učenici aktivno obrađivali složena pitanja, a ne pasivno primali informacije.

Planovi lekcija prilagođeni su trajanju od 45 ili 90 minuta. Slobodno prilagodite aktivnosti: skratite ih ili proširite, zadatke prebacite za domaće zadaće ili raspodijelite lekciju na više termina.

Tematske lekcije mogu se koristiti samostalno ili u kombinaciji s lekcijama o debatiranju iz Osnovne ili Napredne razine.

GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE BI U ŠKOLAMA TREBAO BITI OBVEZAN PREDMET

Tematsko područje: građanska pismenost. 90-minutna rasprava utemeljena na istraživanju, izgrađena oko uloge građanskog odgoja.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja – napredna

GRUPA

10 – 20 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti snažne vještine argumentacije i javnog nastupa u području građanskog odgoja.

■ Materijali i alati

- Pametna ploča ili projektor za digitalne prezentacije
- Pristup internetskim istraživanjima – članci i studije slučaja
- Digitalni materijali za strukturu debate i rubriku
- Mobilna štoperica ili aplikacija za odbrojavanje
- Bilježnice za *brainstorming* i bilješke

Tijek lekcije

ZAGRIJAVANJE

15 min

Definicija i anketa

- Ledolomac (5 min): Učenici definiraju građansko obrazovanje u jednoj rečenici i dijele je.
- Grupna rasprava (5 min): Zašto je građanski odgoj važan u društvu? Koristite vlastite primjere.
- Anketa i timovi (5 min): „Građanski odgoj trebao bi biti obvezan predmet.“ Provedite digitalnu anketu, a zatim formirajte timove „za“ i „protiv“.

PRIPREMA

20 min

Istraživanje i argumenti

- Internetsko istraživanje (10 min): činjenice, studije slučaja, mišljenje stručnjaka koje podržava vašu stranu.
- Struktura (5 min): 3 do 5 snažnih argumenata s uvodom, dokazima, protuargumentima i zaključkom.
- Uloge i strategija (5 min): dodijeliti uloge glavnog govornika, pomoćne govornike, govornika za opovrgavanje i završnog govornika; predvidjeti protivničku stranu.

OSNOVNA PRAVILA

10 min

Format i etiketa

- Format: 2 minute uvoda → 3 minute glavnih argumenata → 2 minute protuargumenata → 2 minute završnih riječi.
- Etička pravila: poštovanje prema suprotnim stavovima, bez prekidanja, bez odstupanja od teme.
- Odredite mjerača vremena i suce; podijelite rubriku.

DEBATA

30 min

Vodite debatu

- Uvodne izjave (4 minute)
- Glavni argumenti (12 minuta)
- Krug opovrgavanja (8 minuta)
- Završne riječi (ukupno 4 minute)
- Vijećanje sudaca; osvrt promatrača (2 minute)

ZAKLJUČAK

15 min

Osvrt

- Rasprava u razredu: Koji su vas argumenti uvjerili i zašto?
- Povratne informacije vršnjaka: jasnoća, izlaganje, dokazi.
- Pisani osvrt: Što ste naučili o debati, javnom nastupu i građanskom odgoju?

★ Savjeti i trikovi

- Potičite primjere iz stvarnog života i statistiku.
- Postavite čvrsta pravila: bez prekidanja, bez osobnih napada.
- Ponudite učenicima početne fraze za rečenice ako zablokiraju pri iznošenju argumenata.
- Ponudite male poticaje — najbolji govornik, najuvjerljiviji argument.

- Dodajte multimediju (videozapise, isječke iz vijesti) kako biste povećali angažman.
- Organizirajte pripremnu rundu prije glavne rasprave kako biste smanjili napetost.
- Dopustite učenicima da u drugom krugu promijene strane kako bi vidjeli obje perspektive.

✓ Vrednovanje

- Jasnoća i organizacija (20 %) – logičan tijek.
- Dokazi i potpora (20%) – činjenice, primjeri, vjerodostojni izvori.
- Proturječja i protuargumenti (20 %) – izravnost i učinkovitost.
- Vještine javnog nastupa (20%) – samopouzdanje, artikulacija, kontakt očima, projekcija glasa.
- Angažman i timski rad (20 %) – suradnja i aktivno sudjelovanje.

Zabrana automobila u povijesnoj gradskoj jezgri

Tematsko područje: Građanska pismenost. Minidebata vođena od strane POI-ja o urbanističkom planiranju, održivosti i kvaliteti života.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna

◆ Ciljevi učenja

- Zauzeti stav o stvarnom građanskom pitanju – povijesnoj gradskoj jezgri bez automobila.
- Povezati urbanističko planiranje, održivost i kvalitetu života.
- Koristiti napredne tehnike ispitivanja i POI-je.
- Prepoznati i razotkriti logičke pogreške u raspravi.
- Razviti vještine kritičke analize i opovrgavanja.

■ Materijali i alati

- Informativni materijali o politici urbane mobilnosti i studije slučaja
- Resursi za provjeru činjenica (Google Scholar, novinski izvori o politikama zabrane automobila)
- Referentna kartica o logičkim pogreškama
- Tablica za procjenu točaka interesa za raspravu

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Postavljanje okvira rasprave

- 5 minuta aktivnosti: Učenici provjeravaju tvrdnje o zabrani automobila koristeći Google Scholar / novinske stranice.
- 10 minuta minipredavanja o vrstama pitanja: pitanja o *pointima* (POI), pitanja za pojašnjenje, istraživačka pitanja, protupitanja.
- Koristite stvarne primjere iz parlamentarnih ili televizijskih rasprava.

OSNOVE

25 min

Strategija POI

- Strateško tempiranje: Kada, koliko često i zašto ponuditi POI-je?
- Sažeti POI-ji koji slabe protivnika, otkrivaju proturječnosti ili uvode nove perspektive.
- Primjeri: pitanje koje razotkriva logičku pogrešku; zahtjev za pojašnjenjem; kontrolirana provokacija.
- Kako POI-ji otkrivaju preuranjene generalizacije, *ad hominem* napade, lažnu uzročnost i lažne dileme?

IGRA ULOGA

35 min

Simulirana debata: zabrana automobila

- Tema: „Gradonačelnik želi zabraniti automobile u povijesnoj jezgri.“
- Svaki student priprema 3 POI-ja i identificira 2 potencijalne logičke pogreške.
- Primjeri zona za pješake koje treba uzeti u obzir: Piazza del Duomo, Rimski Kolosej, Palata papa (Avignon), Prado, Louvre.
- Pazite na logičke pogreške: „Zabrana automobila poboljšat će putovanje svakog turista.“ (preuranjena generalizacija); čišće ulice prošlog ljeta = zabrana je djelovala (lažna uzročnost); napad na gradonačelnika umjesto na politiku (*ad hominem*).

ZAKLJUČAK

15 min

Osvrt

- Izazovi u postavljanju pitanja: nejasnoća, otpor promjenama, pristranost, nedostatak podataka.
- Što je djelovalo: pojašnjavajuća pitanja, aktivno slušanje, ispitivanje detalja.
- Svijest o postavljanju pitanja i slušanju skrivenih pretpostavki.
- Dodatni zadatak: Analizirajte stvarnu raspravu i izvijestite o njezinim strategijama postavljanja pitanja.

★ Savjeti i trikovi

- Postavljajte pitanja neutralno; „Što mislite o...“ pobjeđuje „Zar se ne slažete s...“.
- Pripazite na apsolutne riječi (sve, nitko, uvijek, nikad) – često kriju generalizaciju.

✓ Vrednovanje

- Preciznost, sažetost, strateški utjecaj i logička točnost učenikovih POI-ja.
- Po želji: Kratko kritičko izvješće o strategijama postavljanja pitanja u stvarnoj debati.

Rad na Ustavu i povezanim pitanjima

Tematsko područje: Građanska pismenost. Povežite međunarodna radnička prava s nacionalnim pravnim okvirima.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja – viša srednja

GRUPA

10 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti ključna radnička prava u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima.
- Analizirati kako su radnička prava zaštićena u nacionalnim ustavima i zakonima o radu.
- Utvrditi sličnosti i razlike između međunarodnih standarda i nacionalnog zakonodavstva.
- Istražiti suvremene probleme vezane uz rad, zapošljavanje i prava radnika.
- Razvijanje kritičkog mišljenja, analize pokreta i strukturiranog razmišljanja u grupi.
- Poboljšati prezentacijske vještine i vještine javnog nastupa; učinkovito surađivati u malim grupama.

■ Materijali i alati

- Izdvojeni dijelovi iz međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima koji se odnose na rad
- Pristup nacionalnim ustavima i zakonima o radu (online ili tiskani)
- *Flipchart*, markeri
- Radni listovi za analizu pokreta; štoperica

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Rad kao ljudsko pravo

- Kratak uvod: Radnička prava dio su temeljnih ljudskih prava.
- Ključna prava: pravo na rad; pravedni i povoljni uvjeti; zaštita od nezaposlenosti; sindikalne slobode; odmor i slobodno vrijeme; zaštita od prisilnog rada.
- Učenici u parovima raspravljaju o tome koja su prava najvažnija, a koja je najteže osigurati.

ISTRAŽIVANJE**20 min****Nacionalni zakoni i prava**

- Istraživanje u malim grupama: Kako ustav naše zemlje štiti prava radnika?
- Koji zakoni štite minimalnu plaću, radno vrijeme, sigurnost, ugovore, sindikate?
- Zabilježite prava koja su jasno zaštićena nasuprot onima koja su slabo zaštićena ili kontroverzna.

MINILEKCIJA**10 min****Sažetak analize teze**

- Što je teza; ključni pojmovi; pogođene skupine; moguće točke sukoba.

GRUPNI RAD**30 min****Analiza teze i *brainstorming***

- Svaka grupa dobiva jednu tezu o radničkim pravima (pogledajte banku teza).
- Provesti analizu teze; razraditi argumente „za“ i „protiv“.
- Povežite svaki argument s međunarodnim pravima i nacionalnim zakonima.

PREZENTACIJA**15 min****Prezentacije grupa**

- Svaka grupa održava 3 do 4 minute prezentacije koja obuhvaća analizu, argumente i poveznice.
- Publika postavlja kratka pitanja.

ZAKLJUČAK**5 min****Osvrt**

- Koja su radnička prava danas najvažnija?
- Gdje je najveći jaz između zakona i stvarnosti?
- Kako mladi mogu zaštititi svoja radnička prava?

Aktivnosti i radni listovi**✦ Banka teza — radna prava i prava radnika**

1. Ovaj dom smatra da bi pravo na rad trebala jamčiti država.
2. Ovaj dom smatra da bi zakoni o minimalnoj plaći trebali biti isti za sve radnike.

3. Ovaj dom smatra da je sigurnost zaposlenja važnija od fleksibilnosti tržišta rada.
4. Ovaj dom smatra da neplaćeni staževi iskorištavaju mlade radnike.
5. Ovaj dom smatra da su sindikati ključni za zaštitu prava radnika.
6. Ovaj dom smatra da automatizacija ugrožava temeljna radnička prava.
7. Ovaj dom smatra da bi vlade trebale strogo ograničiti radno vrijeme.
8. Ovaj dom smatra da prava radnika migranata nisu dovoljno zaštićena.
9. Ovaj dom smatra da tvrtke trebaju biti zakonski odgovorne za mentalno zdravlje radnika.
10. Ovaj dom smatra da gospodarski rast nikada ne smije biti na štetu radničkih prava.

★ Savjeti i trikovi

- Dopustite učenicima da koriste primjere iz vlastitih zemalja.
- Ponudite uvodne rečenice za analizu teza.
- Potaknite uvažavajuću raspravu kada se nacionalni zakoni razlikuju.

✓ Vrednovanje

- Formativno: sudjelovanje u istraživanju i grupnom radu; kvaliteta analize teze.
- Sumativno: grupna prezentacija — jasnoća, struktura, dokazi, timski rad.

Je li ovisnost o društvenim mrežama rastući problem?

Tematsko područje: Medijska i informacijska pismenost. Mini WSD debata o digitalnom blagostanju.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Niža srednja

GRUPA

Različite

◆ Ciljevi učenja

- Razviti kritičko mišljenje o korištenju društvenih mreža.
- Razviti vještine debatiranja, argumentacije i izgradnje slučaja.
- Poboljšati istraživanje i sintezu informacija.
- Vježbati javni nastup i aktivno slušanje.
- Proširiti vokabular o društvenim mrežama i ovisnosti.

■ Materijali i alati

- Tableti ili mobiteli s pristupom internetu
- Bijela ploča, flomasteri, štoperica
- Radne bilješke o strukturi debate (format WS)
- Dodatni listovi za bodovanje debate i osvrt

Tijek lekcije

ZAGRIJAVANJE

10 min

Uokvirivanje teme

- Uvedite ovisnost o društvenim mrežama kao suvremeni problem.
- Objasnite WSD format u pojednostavljenom obliku (uloge, vremensko ograničenje, afirmativna strana naspram negativne).
- Predložite tezu: „Ovaj dom smatra da je ovisnost o društvenim mrežama rastući društveni problem.“

RASPRAVA**10 min****Svakodnevna upotreba**

- Najčešće korištene platforme? Vrijeme provedeno dnevno? Glavne namjene?
- Koje su prednosti? Kada upotreba postaje problem?
- Označite ključne točke na ploči.

BRAINSTORM**15 min****Argumenti „za“ i „protiv“**

- 5 minuta: Male grupe razmatraju prednosti i nedostatke.
- 10 min: Izgradnja slučaja – definicija + 2 glavna argumenta + dokazi + očekivani protuargumenti.

PRIPREMA**15 min****Istraživanje i uloge**

- Mobiteli/tableti za statistiku, mišljenja stručnjaka, primjeri iz stvarnog života.
- Dodijelite ulogu prvog govornika (definicija + glavni argument) i drugog govornika (dodatni argument + opovrgavanje).

DEBATA**25 min****Mini WSD**

- Govornici se izmjenjuju: prvi „za“ → prvi „protiv“ → drugi „za“ → drugi „protiv“ → treći „za“ → treći „protiv“, po 3 minute.
- Otvorena rasprava / pitanja publike: 7 minuta.

ZAVRŠNI OSVRT**10 min****Osvrt**

- Koji su vas argumenti uvjerali i zašto?
- Je li vam bilo zahtjevno braniti dodijeljenu stranu?
- Je li ikakav argument zapravo promijenio vaše mišljenje?

ZAKLJUČAK**5 min****Pitanja za osvrt**

- Koristite li vi svoj uređaj ili vas vaš uređaj koristi?
- Potaknite učenike da tijekom sljedećeg tjedna prate svoje navike.

★ Savjeti i trikovi

- Potaknite učenike na korištenje konkretnih primjera i statistike.
- Ponudite planer za raspravu u učionici kao potporu učenicima koji su slabiji u pisanom izražavanju.

✓ Samovrednovanje

- Sudjelovanje u raspravi i debati
- Kvaliteta argumenata i opovrgavanja
- Uvažavajuće slušanje i timski rad
- Odgovori na listu za promišljanje

Tradicionalni mediji nasuprot društvenim mrežama – komu više vjerovati?

Tematsko područje: Medijska i informacijska pismenost. Analiza uz paralelnu usporedbu koja završava strukturiranom 25-minutnom debatom.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja (2)

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Kritički ispitati pouzdanost tradicionalnih medija naspram društvenih mreža — vjerodostojnost, pristranost, izvori, tehnologija.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča i markeri; projektor ili računalo (po želji)
- Videoisječci i kratki članci koji obrađuju istu priču u oba tipa medija
- Pristup izvorima – udžbenici, internet
- Uručci s uputama za debatu (po želji)
- Prilog 1: tekst za medijski brifing. Prilog 2: tablica za timsko vrednovanje.

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Formulirajte pitanje

- Zapišite tezu na ploču: Tradicionalni mediji naspram društvenih mreža – komu više vjerovati?
- Površna uvjerenja: Vjerujete li TV vijestima? Jesu li društvene mreže uvijek pouzdane?
- Ukratko definirajte 'medije'; opišite tradicionalne medije (TV, radio, tisak) i društvene mreže.

- Okvir: Tradicionalni mediji imaju desetljeća uredničke discipline, ali su ponekad optuživani za pristranost; društvene su mreže brže i participativnije, ali su slabo moderirane.

ANALIZA

20 min

Članak + video

- Polovica razreda uspoređuje istu priču u tradicionalnom članku i objavi na društvenim mrežama.
- Druga polovica radi isto za video verzije.
- Pitanja: Tko je iznio uvjerljiviji argument o vjerodostojnosti? Kako je pristranost vidljiva? Kako su ocijenjeni navedeni izvori? Kako interakcija s publikom utječe na pouzdanost?

TIMOVI

5 min

Formiranje timova

- Tim A brani tradicionalne medije; tim B brani društvene mreže.
- Dodijelite uloge: uvodni govornik, govornik za protuargumente, završni govornik, istraživač, organizator, moderator.

PRIPREMA

15 min

Istraživanje i strategija

- Fokus tima A: urednički standardi, provjera činjenica, regulatorna tijela.
- Fokus tima B: izvještavanje u stvarnom vremenu, marginalizirani glasovi, podložnost dezinformacijama.

DEBATA

25 min

Strukturirana debata

- Uvod (5 minuta po timu): Zašto je vaš medij pouzdaniji?
- Protuargumentacija (4 minute po timu): Odgovorite na najjače argumente suprotne strane.
- Završna riječ (3 minute po timu): Zaokružite i naglasite svoj argument.

OSVRT

10 min

Osvrt razreda i glasanje

- Otvorite raspravu za komentare, pitanja ili nove dokaze.
- Publika glasa za tim s najuvjerljivijom argumentacijom.
- Pitanje: Je li debata promijenila nečije mišljenje?

ZAKLJUČAK

5 min

Sinteza

- Tradicionalni mediji – snažni u pogledu standarda i provjere činjenica; sporo se prilagođavaju.
- Društvene mreže – brzi, pluralni, ali slabo moderirani i skloni dezinformacijama.
- Cilj: Učenici na kraju mogu kritički procijeniti vjerodostojnost obaju oblika.

★ Savjeti i trikovi

- Učenike je ovim sadržajima najbolje poučavati nakon što su već sudjelovali u barem jednoj debati.
- U većim razredima: učenicima koji ne sudjeluju izravno u debati dodijelite uloge sudaca ili ocjenjivača iz publike te im podijelite radne listove.
- Rotirajte uloge kroz lekcije kako bi svaki učenik isprobao svaku od njih.

✓ Vrednovanje

- Publika i suci ocjenjuju pomoću tablice za timsku procjenu (argumenti, obrana teze, kvaliteta govora).
- Svaki govor ocjenjuje se pozitivnim bilješkama i prijedlozima za poboljšanje.

Individualna prava naspram kolektivnih – što je važnije?

Tematsko područje: Ljudska prava. Debata vođena istraživanjem o kulturnim i individualnim pravima.

TRAJANJE

90 min lekcija + 45 min rasprava

RAZINA

Srednja – napredna

GRUPA

12 – 16 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Steći praktično znanje o posebnim ljudskim pravima.
- Razlikovati individualna od kolektivnih prava.
- Strukturirati argument u raspravi.
- Procijeniti kako kulturne vrijednosti oblikuju stavove o pravima.

■ Materijali i alati

- Internetsko istraživanje (npr. glopopolis.org/2017/unit-2-human-rights, developmentaid.org)
- Rječnik, uređaji, poveznica na video u radnom listu
- Radni listovi za istraživanje temeljeni na pitanjima

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Što su ljudska prava?

- Koristite radni list (Prilog 1) za raspravu ili kviz o Općoj deklaraciji.
- Ključni pojmovi: neotuđivo, nedjeljivo, međuovisno, nediskriminatorno.

ISTRAŽIVANJE

30 min

Neovisno istraživanje u timovima od 4 člana

- Grupe istražuju pripremljena pitanja rangirajući pojedinačna prava prema važnosti.

- Raspravite o tomu bi li sve kulture dale jednak prioritet ovim pravima.

PRIPREMA

45 min +
DZ

Izradite argumente

- Odaberite tezu (npr. individualna sloboda da se ne nosi marama nasuprot tradiciji i časti obitelji).
- Odlučite o tezi/protivljenju; pripremite argumente.

DEBATA

45+ min

Vodite debatu

- Govori od 5 do 8 minuta, ovisno o razini vještine.
- U većim grupama učenici preuzimaju ulogu sudaca.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Primjeri teza

- Ovaj dom bi zabranio krčenje šuma u brazilskoj Amazoni (prihodi lokalnog stanovništva nasuprot očuvanoj prirodi za čovječanstvo).
- Ovaj dom bi prisilio države OPEC-a da nadoknade štetu LEDC-ovima zbog klimatskih promjena.
- Ovaj dom bi naplaćivao fosilnim energetske tvrtkama naknadu za financiranje klimatskih projekata.
- Ovaj dom bi uveo nastavu na izvornom jeziku za imigrante.
- Ovaj dom bi zabranio obrezivanje ženskih genitalija u suvremenim društvima.
- Ovaj dom bi zabranio dogovorene brakove.
- Ovaj dom bi zabranio sve zakone koji ograničavaju izbor odjeće ženama.

★ Savjeti i trikovi

- Prilagodite trajanje govora razini učenika.
- Manje iskusni učenici mogu započeti s neformalnim raspravama kao pripremom za formalnu debatu.
- Neka učenici kod kuće pripreme temeljite govore nakon što u grupama prikupe argumente.

✓ Vrednovanje

- U većim grupama imenujte suce s kontrolnim popisom.

Ljudska prava kao zaseban predmet u školama

Tematsko područje: Ljudska prava. Istraživanje u parovima, prezentacije i strukturirana debata u obliku T-tablice.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Razina 2 (srednja škola)

GRUPA

do 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Raspraviti o važnosti ljudskih prava u suvremenom društvu i obrazovanju.
- Podići svijest o ulozi obrazovanja o ljudskim pravima.
- Razvijati vještine debatiranja i javnog nastupa.
- Razviti kritičko mišljenje i argumentaciju kroz debatiranje.
- Uvesti ključne međunarodne dokumente (Opća deklaracija o ljudskim pravima, Europska konvencija o ljudskim pravima).
- Istražiti izazove s kojima se škole mogu suočiti pri uvođenju obrazovanja o ljudskim pravima.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča, flomasteri, uređaji za istraživanje
- Izvodi iz Opće deklaracije o ljudskim pravima i Europske konvencije o ljudskim pravima
- Štoperica
- Tablica pravila za rad u paru, popis od 12 pitanja za raspravu, T-tablica, samoprocjena, kartice s argumentima

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Uvod i postavljanje pravila

- Predstavite temu i ciljeve.
- Uspostavljanje radnih pravila: poštovanje, slušanje i ravnopravno sudjelovanje.
- Podijelite učenike u parove i dodijelite im jedno od 12 istraživačkih pitanja.

ISTRAŽIVANJE

20 min

Istraživanje u parovima

- Parovi koriste uređaje i pripremljene materijale za prikupljanje činjenica i argumenata.
- Svaki par pripremi dva jednogminutna minigovora.

PREZENTACIJA

35 min

Prezentacije parova

- Svaki par prezentira (≈2 minute).
- Nastavnik strogo prati vrijeme; nakon svakog slijedi kratak komentar ili pitanje.

RASPRAVA

15 min

Otvorena rasprava u razredu

- Ponoviti najjače argumente i sve promjene stajališta.
- Iznesite tezu: „Ljudska prava trebaju biti školski predmet.“
- Koristite T-tablicu na *flipchartu* za bilježenje argumenata ZA/PROTIV.

ZAKLJUČAK

10 min

Vrednovanje

- Sažmite najsnažnije argumente.
- Raspravite o važnosti uvođenja ljudskih prava kao predmeta.

★ Savjeti i trikovi

- Dajte učenicima 1 do 2 tjedna pripreme prije lekcije.
- Eksplicitno ih podučite argumentaciji uz primjere unaprijed.
- Prilagodite se potrebama, sposobnostima i interesima razreda.
- Osigurajte ravnopravno sudjelovanje pomoću pripremljenih listova za procjenu.
- Ako grupa ima manje od 20 učenika i priprema je obavljena kod kuće, lekcija može trajati 45 minuta.

✓ Vrednovanje

- Učenici se ocjenjuju na temelju prezentacije, argumentiranja i poštivanja vremena.
- Uključena je samoprocjena i procjena vršnjaka.
- Nastavnik nadzire usklađenost s kriterijima.

Raznolikost u tvrtkama

Tematsko područje: Interkulturalizam. Izgradnja argumenata, analiza vrijednosti i vježbe izlaganja za poslovno okruženje.

TRAJANJE

100 min (60 + 40)

RAZINA

Srednja

GRUPA

bilo koja

◆ Ciljevi učenja

- Poboľjšati sposobnost sudionika u konstruiranju i iznošenju koherentnih argumenata.
- Usavršiti ton i naglasak za jasnu i uvjerljivu prezentaciju.
- Povećati razumijevanje kulturne raznolikosti, inkluzije i međukulturalne suradnje.

■ Materijali i alati

- Zajednički online dokument (npr. Google Ddokumenti)
- Radni list i aplikacija za učenje (Prilog B)
- Pristup internetu; Kialo.com za mapiranje argumenata
- Kratki video o tonu i načinu izričaja

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Okvir teme

- Predstaviti učenicima kulturnu raznolikost u tvrtkama.
- Grupna rasprava o početnim mišljenjima i pretpostavkama.
- Zajednički napišite radnu definiciju kulturne raznolikosti na radnom mjestu.

PONAVLJANJE

Struktura snažnog argumenta

- Tvrdnja → razlog → dokaz → poveznica s prijedlogom

10 min

- Vježbajte kratke argumente koristeći uvodne izraze.

OSNOVE

20 min

Vrijednosti i kulturna raznolikost

- Identificirajte temeljne vrijednosti: jednakost, inovacija, suradnja, pravednost i uključenost.
- Usporedite homogeno radno okruženje s onim koje se temelji na raznolikosti.
- Izgradite argumente temeljene na vrijednostima uz primjer teze: „Ovaj dom smatra da kulturna raznolikost potiče inovacije u tvrtkama.“

ISTRAŽIVANJE

40 min

Istraživanje i priprema argumenata

- Timovi istražuju i strukturiraju argumente na Kialo.com.
- Svaki tim priprema argumente ili protuargumente za dodijeljenu tezu.

OCJENJIVANJE

10 min

Vrednovanje vršnjaka

- Timovi ocjenjuju argumente drugih skupina – jasnoća tvrdnje, snaga rasuđivanja, kvaliteta dokaza, povezanost s rezolucijom.

PREDSTAVLJANJE

20 min

Ton glasa i kontakt očima

- Pogledajte kratki video o tome kako ton glasa mijenja značenje.
- Učenici u parovima čitaju argumente naglas, podcrtavaju naglaske, vježbaju pauze, daju povratne informacije i ponavljaju.

PREZENTACIJA

10 min

Prezentacije u grupi i povratne informacije

- Izložite argumente cijeloj grupi s naglaskom na jasnoću, ton i kontakt očima.
- Tim i nastavnik daju konstruktivnu povratnu informaciju.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Banka argumenata

- Ovaj dom smatra da je kulturna raznolikost ključna za inovacije u tvrtkama.
- Ovaj dom bi uveo kvote za raznolikost pri zapošljavanju u korporacijama.
- Ovaj dom smatra da kulturna raznolikost stvara više izazova nego koristi u radnom okruženju.
- Ovaj dom bi dao prednost kulturnoj raznolikosti ispred iskustva pri zapošljavanju.
- Ovaj dom bi osigurao dodatne resurse za obuku o kulturnoj osjetljivosti.
- Ovaj dom smatra da su kulturno raznoliki timovi uspješniji na globalnim tržištima.
- Ovaj dom smatra da kulturna raznolikost smanjuje sukobe na radnom mjestu i poboljšava suradnju.
- Ovaj dom smatra da politike raznolikosti često služe u marketinške svrhe, a ne u praksi.

✓ Vrednovanje

- Kvaliteta argumenta ocjenjuje se prema četverodijelnim rubrikama.
- Izvedba se ocjenjuje pomoću rubrike za povratne informacije vršnjaka.

Je li kulturna raznolikost ključna za uspjeh organizacije?

Tematsko područje: Interkulturalizam. Debata u učionici prilagođena uzrastu od 11 do 18+ godina.

TRAJANJE

60 – 90 min

RAZINA

Prilagodljivo

GRUPA

Bilo koja

◆ Ciljevi učenja

- Razviti razumijevanje kulturne raznolikosti u suvremenim društvima.
- Poticati kritičko mišljenje o raznolikosti u organizacijama i radnim okruženjima.
- Izgraditi vještine komunikacije, suradnje i javnog nastupa kroz strukturiranu raspravu.
- Jačanje sposobnosti učenika za sagledavanje različitih perspektiva.
- Razvijanje vještine brzog kritičko promišljanja pri odgovaranju na protuargumente.

■ Materijali i alati

- Radni listovi 1 – 6 (u prilogu)

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Što znači kulturna raznolikost?

- Započnite s Oxfordskom definicijom.
- Naglašavanje sve veće kulturne raznolikosti u svim društvima.
- Poveznica s pitanjem: Je li kulturna raznolikost ključna za uspjeh organizacije?

PRIPREMA

Priprema za debatu

- Odaberite radni list 3 (uzrast od 11 do 14 godina) ili radni list 4 (15+, s unakrsnim ispitivanjem).

**25 – 35
min**

- Posložite stolice u dva nasuprotna red; podijelite ih u Tim A i Tim B.
- Korak 1 – Individualna *brainstorming* sesija (3 minute)
- Korak 2 – Grupni *brainstorming* (4 minute) na velikom listu (paukov dijagram)
- Korak 3 – Dodijelite uloge: Istraživači, uvodni govornik, govornik za opovrgavanje i završni govornik
- Korak 4 – Planirajte i strukturirajte govore; pripremite protuargumente.

DEBATA

**24 – 33
min**

Provedite debatu

- Slijedite Radni list 3 (uzrast od 11 do 14 godina) ili Radni list 4 (uzrast 15+ godina).
- Unakrsno ispitivanje (proširenje): tri minute za starije grupe za unakrsno ispitivanje timova.

ZAKLJUČAK

5 min

Suđenje i glasanje

- Učenici koji ne raspravljaju donose presudu; cijeli razred glasa.
- Zamolite svakoga tko je promijenio mišljenje da objasni zašto.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Radni list 1a – Argumenti za raznolikost

- Raznolikost povećava kulturnu osviještenost u uredu i na tržištu.
- Raznoliki timovi donose nove ideje i najbolje prakse.
- Raznolika radna snaga prepoznaje više poslovnih prilika.
- Zaposlenici koji se osjećaju prihvaćeno motiviraniji su i učinkovitiji.
- Kulturna raznolikost može dovesti do većih profita.
- Prijateljska međukulturalna razmjena unosi živost u radno okruženje.
- Šira perspektiva pridonosi boljem donošenju odluka.
- Istraživanja pokazuju da raznolika radna snaga smanjuje sukobe.

✦ Radni list 1b – Protuargumenti

- Bez prihvaćanja i poštovanja, sama svijest je besmislena.
- Preveliki naglasak na raznolikosti može stvoriti klike i probleme u komunikaciji.

- Svijest o kulturi ≠ učinkovit marketing usmjeren na tu kulturu.
- Velika američka studija sugerira da raznolikost može stvoriti nelagodu među pojedincima.
- Kulturna raznolikost može zakomplicirati suradnju i smanjiti učinkovitost.

✓ Vrednovanje

- Glasanje i obrazloženje ocjenjivača.
- Izvedba unakrsnog ispitivanja za starije skupine.

Svjetski dan kulturne raznolikosti kao državni praznik

Tematsko područje: Interkulturalizam. Treba li 21. svibnja postati državni praznik?

TRAJANJE

45 min

RAZINA

Srednje (2)

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razumjeti značaj Svjetskog dana kulturne raznolikosti za dijalog i razvoj (21. svibnja).
- Sudjelovati u strukturiranoj raspravi o tome treba li ga proglasiti državnim praznikom.
- Vježbati istraživanje, argumentaciju, javni nastup i kritičko mišljenje.

■ Materijali i alati

- Bijela ploča, flomasteri; projektor ili računalo (po želji)
- Materijal s ključnim činjenicama o tom danu; korisne poveznice UN-a/UNESCO-a
- Smjernice za debatu, radni list za tim, radni list za suca, radni list za publiku

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Zašto ovaj dan?

- Predstavite svrhu dana: promicanje raznolikosti, dijaloga i razvoja.
- Postaviti pitanje: Bi li to trebao biti državni praznik u našoj zemlji?
- Opcionalni video

TIMOVI

5 min

Formiranje timova i uloga

- Tim A – „Za“: tri govornika

	• Tim B – „Protiv“: tri govornika • Tri suca + predsjednik + mjeritelj vremena; ostali učenici = publika
PRIPREMA 10 min	Istraživanje i strategija • Tim A: Zašto je državni praznik važan? Koje koristi donosi? • Tim B: Izazovi ili nedostaci? Postoje li bolji načini za proslavu raznolikosti?
DEBATA 15 min	Vodite debatu • Uvodni govori (3 minute svaki) • Protuargumenti (2 minute svaki) • Zaključci (2 min svaki)
GLASANJE 5 min	Razmišljanje i glasanje • Suci ocjenjuju koristeći se radnim listom i objašnjavaju svoje razloge. • Publika glasa svojim radnim listom. • Zajednička analiza: Prepoznavanje snaga i prostora za napredak.
ZAKLJUČAK 5 min	Sinteza • Ponoviti ključne istaknute točke. • Osvještavanje važnosti preuzimanja tuđe perspektive i uvažavanja različitosti. • Potaknuti učenike na djelovanje na lokalnoj razini.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Mogući argumenti „za“

- Poštuje i potiče kulturnu raznolikost.
- Potiče nacionalno jedinstvo i društvenu koheziju.
- Usklađeno je s ciljevima održivog razvoja UN-a.
- Pruža priliku za kulturno obrazovanje.

✦ **Mogući argumenti „protiv“**

- Ekonomski trošak dodatnog državnog praznika.
- Previše praznika umanjuje njihov značaj.
- Postojeći praznici već promiču kulturno razumijevanje.
- Raznolikost se umjesto toga može slaviti kroz festivale i obrazovne programe.

★ **Savjeti i trikovi**

- Koristite digitalne alate za glasanje publike i postavljanje pitanja uživo.
- Rotirajte uloge tijekom debata kako bi svaki učenik isprobao svaku od njih.
- Prikupljajte povratne informacije nakon sata radi poboljšavanja budućih debata.

✓ **Vrednovanje**

- Jasnoća argumenata, korištenje dokaza, angažman s protivničkom stranom.
- Debate za početnike se ne ocjenjuju; uvođenje ocjenjivanja nakon nekoliko sesija.

Schengen u krizi – COVID-19 i utjecaj graničnih kontrola na industriju kamionskog prijevoza

Tematsko područje: Europski politički i ekonomski procesi. Debata u obliku studije slučaja u trajanju od 90 minuta.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna

GRUPA

15 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Istražiti i iznijeti argumente o tome kako je COVID-19 oblikovao graničnu kontrolu i cestovni teretni promet.
- Procijeniti nužnost strogih graničnih mjera i njihov gospodarski utjecaj.

■ Materijali i alati

- Materijali o politikama granične kontrole i gospodarskom utjecaju bolesti COVID-19
- Flomasteri i *flipcharti*; mobiteli ili tableti za istraživanje
- Alati za digitalne prezentacije (npr. PowerPoint)
- Štoperica; radni listovi za organizaciju argumenata

Tijek lekcije

ZAGRIJAVANJE

20 min

Kontekst i timovi

- 5 minuta – Uvod u utjecaj bolesti COVID-19 na cestovni teretni promet i granice.
- 5 minuta – Kratka anketa: Jesu li učenici ili njihove obitelji doživjeli kašnjenja na granici?
- 10 minuta – Formiranje timova: „Granične su kontrole bile nužne.“ nasuprot „Granične kontrole štete cestovnom teretnom prometu.“; podijeliti radne listove za istraživanje.

PRIPREMA

25 min

Izgradnja argumentacije

- 15 minuta – Organizirajte 3 do 4 glavna argumenta po timu s dokazima: statistika, logistika, izazovi na graničnim prijelazima, ekonomija, zdravlje i sigurnost.
- 10 minuta – Dodjela uloga: vođa, pomoćnik, stručnjak za protuargumente i završni govornik; planiranje protuargumenata.

DEBATA

30 min

Vodite debatu

- Uvodne izjave (6 minuta ukupno – 3 po timu)
- Glavni argumenti (12 minuta ukupno – 3 po govorniku)
- Krug opovrgavanja (8 minuta ukupno – 4 po timu)
- Završne riječi (4 minute ukupno – 2 po timu)

Zaključak

15 min

Povratne informacije

- Razmišljanje o nastavi: koji su argumenti uvjerali i zašto?
- Povratne informacije vršnjaka: jasnoća, dokazi i angažman
- Povratne informacije nastavnika: snage, područja za poboljšanje

★ Savjeti i trikovi

- Držite se teme – svaki argument treba biti povezan s COVID-19, graničnom kontrolom i cestovnim teretnim prometom.
- Potičite vlastite primjere/primjere iz obitelji (kašnjenja, promjene ruta).
- Predvidite protuargumente i pripremite odgovore na njih.
- Ostanite usredotočeni u opovrgavanjima – jedna ili dvije ključne slabosti, a ne popis za provjeru.
- Aktivno slušanje jednako je važno kao i govor.

✓ Vrednovanje

- Timski učinak: koherentnost/struktura (8 bodova), opovrgavanje (6 bodova), timska koordinacija (6 bodova).
- Pojedinačno: javni nastup (5 bodova), istraživanje/dokazi (3 boda), suradnja (2 boda).

Mladi i EU: Kakva nas budućnost čeka?

Tematsko područje: Europski politički i gospodarski procesi. Istraživački plakati i prezentacije.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna

◆ Ciljevi učenja

- Istražiti kako institucije i politike EU-a doprinose europskoj integraciji.
- Razumjeti ulogu mladih u oblikovanju budućnosti EU-a.
- Razvijati vještine istraživanja, kritičkog mišljenja i sinteze informacija.
- Vježbati strukturiranu argumentaciju i javni nastup.
- Aktivno se uključiti u europske politike i inicijative.

■ Materijali i alati

- Pristup internetu (mobiteli, tableti, računala)
- Bijela ploča ili *flipchart*; štoperica
- Ispisani materijale u pojednostavljenom WSD formatu
- Dodatak: Istraživačke kartice (po jedna za svaku grupu)
- Po želji: Mentimeter, Jamboard, Padlet

Tijek lekcije

ZAGRIJAVANJE

10 min

Slijepa karta

- Prikažite kartu Europe.
- Učenici označavaju zemlje koje su posjetili, u kojima su studirali ili s kojima su povezani.
- Kratka rasprava: Kako osobna iskustva oblikuju osjećaj pripadnosti Europi?

UVOD**10 min****Okvir teme**

- Kako EU ulaže u mlade ljude i zašto je to važno za integraciju?
- Ocrtajte lekciju: istraživanje → plakat → kratke prezentacije.

ISTRAŽIVANJE**30 min****Istraživanje u grupama**

- Podijelite se u 5 grupa; svaka grupa dobiva jednu karticu za istraživanje.
- Teme – povijest EU-a, Europski parlament, Europska komisija, omladinski programi EU-a, ekonomski i socijalni učinak ulaganja u mlade.
- Prikupite ključne činjenice, primjere i poveznice vezane uz mlade i integraciju.

PLAKAT**20 min****Izrada plakata**

- Naslov i ključni koncepti; objašnjenja u točkama.
- Jedan konkretan program ili primjer.
- Jasna veza s mladima i integracijom u EU.

PREZENTACIJA**15 min****Grupne prezentacije**

- Svaka grupa prezentira (2 do 3 minute).
- Publika bilježi jednu novu stvar koju je naučila po prezentaciji.

ZAKLJUČAK**5 min****Osvrt**

- Koja vam je tema bila najrelevantnija?
- Što vas je iznenadilo u vezi s EU-om?
- Koliko se povezano osjećate nakon ovog sata?

Aktivnosti i radni listovi**✦ Istraživačke kartice****1. Povijest EU-a**

- Zašto je Europska unija osnovana? Koje je probleme riješila? Zašto je mir u središtu njezina identiteta?

2. Europski parlament

- Što radi? Tko su zastupnici u Europskom parlamentu? Kako mladi mogu sudjelovati?

3. Europska komisija

- Koje su njezine odgovornosti? Kako predlaže i provodi politiku? Koje programe za mlade podržava?

4. Programi EU-a za mlade

- Što su Erasmus+ i Europske snage solidarnosti? Tko se može prijaviti? Koje vještine studenti stječu?

5. Gospodarski i društveni utjecaj ulaganja u mlade

- Kako nezaposlenost mladih utječe na EU? Dugoročne koristi ulaganja u vještine? Povezanost s gospodarskim rastom i socijalnom kohezijom?

★ Savjeti i trikovi

- Osigurajte pozadinske materijale unaprijed.
- Potaknite primjere poput Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti.
- Kvaliteta istraživanja važnija je od pobjede.

Umjetna inteligencija i budućnost rada

Tematsko područje: Priprema za tržište rada. Ciklus istraživanja i debate o utjecaju umjetne inteligencije na tržište rada.

TRAJANJE

90 – 120 min + 45 min debate

RAZINA

Srednja – napredna

GRUPA

12 – 16 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Steći ključne informacije o promjenama u radu uzrokovanim umjetnom inteligencijom.
- Razumjeti prijetnje i prilike povezane s umjetnom inteligencijom.
- Izgraditi vokabular za rasprave usmjerene na UI.

■ Materijali i alati

- Članak iz Forbesa: „UI i budućnost rada“ (optimistična perspektiva)
- Video Wall Street Journala o UI-u i uredskom radu (oprezna perspektiva)
- Radni listovi 1 – 3: vokabular, razumijevanje teksta, razumijevanje videa
- Popis teza; rječnik; alati za istraživanje

Tijek lekcije

UVOD

5 min

Nade i zabrinutosti

- *Brainstorming*: Što vas brine u vezi s umjetnom inteligencijom na poslu? Što vas uzbuđuje?

ISTRAŽIVANJE

40 min

Samostalno istraživanje u grupama po četvero članova

- Svaki tim prolazi kroz radne listove 1, 2 i 3.
- Cilj: činjenično utemeljenje prije debate.

PRIPREMA

45 min +
DZ

Izrada argumenata

- Odaberite tezu iz banke.
- Pripremite argumente i protuargumente; uvježbajte.

DEBATA

45+ min

Provedite debatu

- Govori od 5 do 8 minuta, ovisno o razini i jezičnoj samouvjerenosti.
- U većim grupama: četvrti govornik može održati završni govor.

Aktivnosti i radni listovi

✦ Banka teza

Juniori (13 – 15)

- Ovaj dom smatra da bi škole trebale podučavati umjetnoj inteligenciji kako bi pripremile učenike za buduće poslove.
- Ovaj dom bi zabranio tvrtkama korištenje umjetne inteligencije za nadzor produktivnosti zaposlenika.
- Ovaj dom smatra da će umjetna inteligencija stvoriti više radnih mjesta nego što će ih eliminirati.
- Ovaj dom podržava upotrebu umjetne inteligencije u zapošljavanju kako bi se osiguralo pravedno zapošljavanje.
- Ovaj dom smatra da bi mladi trebali dati prednost karijerama u tehnološkom sektoru zbog umjetne inteligencije.

Mlađi (16 – 19)

- Ovaj dom bi zahtijevao od tvrtki osiguravanje prekvalifikacije za zaposlenike čiji su poslovi zamijenjeni umjetnom inteligencijom.
- Ovaj dom smatra da prednosti generativne umjetne inteligencije u kreativnim industrijama nadmašuju rizike.
- Ovaj dom podržava upotrebu umjetne inteligencije u poslovnom odlučivanju.
- Ovaj dom smatra da će umjetna inteligencija u radnom okruženju povećati društvenu nejednakost.

★ Savjeti i trikovi

- Prilagodite vrijeme govora razini (5 – 8 minuta).
- Manje iskusni učenici mogu započeti s neformalnim raspravama kao pripremom za formalnu debatu.

Poduzetništvo naspram rada u korporaciji

Tematsko područje: Priprema za tržište rada. Istraživanje, materijali i debata vođena prezentacijom.

TRAJANJE

90 min (45 + 45)

RAZINA

Teško (3)

GRUPA

14 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Razviti argumentaciju i kritičko mišljenje o poduzetništvu naspram korporativnih karijera.
- Osnažiti učenike za ulazak na tržište rada.
- Izgraditi digitalne i istraživačke vještine putem prezentacija ili videozapisa.

■ Materijali i alati

- Prilog 1 – opis zadatka
- Prilog 2 – pravila debate
- Prilog 3 – obrazac za ocjenjivanje učenika
- Pristup internetu; besplatni digitalni alati (Canva, Prezi, Google Slides, Capcut, Clipchamp, Kapwing, WeVideo)

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Okvir i uloge

- Zašto je ovo važno – promjene na tržištu rada, tehnologija, globalizacija.
- Inspirativno pitanje: Biste li radije pokrenuli vlastiti posao ili se pridružili stabilnoj tvrtki?
- Formirajte Tim A (poduzetništvo) i Tim B (korporacija).
- Dodijelite uloge: istraživač, scenarist, dizajner, govornik i moderator.

ISTRAŽIVANJE

Izradite sadržaj

30 min

- Svaki tim istražuje priče o uspjehu: Tim A – Henry Ford, Ray Kroc, Estée Lauder, Jack Ma; Tim B – Andy Grove, Satya Nadella, Indra Nooyi, Ken Kutaragi.
- Istražite prednosti i rizike obaju puteva.
- Koristite digitalni alat za izradu kratkog videozapisa ili prezentacije.

DEBATA

40 min

Prezentacija i rasprava

- Krug 1 (20 min) – svaki tim prezentira (po 10 min)
- Krug 2 (10 min) – protuargumenti i opovrgavanja
- Krug 3 (10 min) – završne izjave (po 5 min)

ZAKLJUČAK

10 min

Osvrt

- Rasprava o iskustvu (5 min)
- Anonimni obrazac za evaluaciju (5 min)
- Povratne informacije učitelja sa sažetkom ključnih argumenata

★ Savjeti i trikovi

- Pružite dodatne resurse gdje je to moguće — videozapise, prezentacije, statistike.
- Jasno definirajte kriterije ocjenjivanja kako biste ocijenili i govornike i pomoćne uloge.

✓ Vrednovanje

- Argumentacija, kritičko mišljenje, struktura, komunikacija, suradnja, kvaliteta završne prezentacije

Promicanje ravnopravnosti spolova

Tematsko područje: Promicanje ravnopravnosti spolova. Izradite primjere o pravednosti, mogućnostima i strukturiranim preprekama.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

15 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Kritički istražiti pitanja rodne ravnopravnosti na poslu, u školi i kod kuće.
- Izgraditi argumente vođene vrijednostima koristeći metodologiju debate.
- Procijeniti dokaze o razlikama u plaćama, zastupljenosti i rodnim očekivanjima.
- Vježbati protuargumente kroz razlikovanje empirijskih i etičkih tvrdnji.

■ Materijali i alati

- Statistički materijali – jaz u plaćama, zastupljenost u vodstvu, pristup obrazovanju
- Predložak radnog lista: tvrdnja → razlog → dokaz → poveznica
- Odabrana lista izvora (UN Women, Eurostat, OECD)

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Uokvirivanje problema

- Brza provjera činjenica: Što učenici misle, kolika je razlika u plaćama danas?
- Otkrijte najnovije statističke podatke i pitajte: Jesu li ovi podaci iznenađujući? Zašto?

ISTRAŽIVANJE

25 min

Izgradite argumentaciju

- Timovi zauzimaju stajalište „za“ i „protiv“ teze: „Trenutne su mjere dovoljne za osiguravanje ravnopravnosti spolova u radnom okruženju.“

- Pronađite 2 do 3 snažna argumenta s izvorima koristeći odabranu listu.

DEBATA

35 min

Strukturirana debata

- Uvodni govori (ukupno 4 minute)
- Glavni argumenti (12 minuta ukupno)
- Runda protuargumenata (8 minuta ukupno)
- Završne riječi (4 minute ukupno)

ZAKLJUČAK

20 min

Dokazi i etika

- Koji su argumenti bili prvenstveno empirijski, a koji etički?
- Gdje su opovrgavanja bila uspješna? Gdje su promašila?
- O čemu ste promijenili mišljenje – barem malo?

★ Savjeti i trikovi

- Inzistirajte na statističkim podacima s izvorima – nejasne se brojke se opovrgavanju raspadnu.
- Pravovremeno razlikujte „jednakost u postupku“ od „jednakosti ishoda“.
- Pazite na lažne dileme (kvote nasuprot zaslugama) – raspravljajte o alternativama.

✓ Vrednovanje

- Kvaliteta navedenih dokaza; jasnoća razlikovanja između empirijskih i etičkih tvrdnji
- Učinkovitost opovrgavanja
- Kvaliteta rada o promišljanju

Rodna ravnopravnost u suvremenom društvu

Tematsko područje: Promicanje ravnopravnosti spolova. Međupredmetna rasprava koja obuhvaća obitelj, rad i medije.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Istražiti ravnopravnost spolova u obitelji, obrazovanju, na radnom mjestu i u medijima.
- Vježbati strukturiranu argumentaciju i poštovanje neslaganja.
- Koristiti usporedne međunarodne podatke za potkrepljivanje argumenata.

■ Materijali i alati

- Statistike o roditeljskom dopustu, zastupljenosti u vodstvu i neplaćenom radu skrbi
- Kratki dokumentarni isječci (5 do 8 minuta)
- Radni list za raspravu; štoperica

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Životno iskustvo

- Anonimni listić: napišite jednu situaciju u kojoj ste vidjeli kako rodne norme oblikuju ponašanje.
- Pročitajte primjer naglas (uz suglasnost).
- Na ploči mapirajte teme.

ISTRAŽIVANJE

20 min

Odaberite područje

- Grupe odabiru obitelj, obrazovanje, posao ili medije.

- Pronađite statistički podatak, citat stručnjaka i jedan stvarni primjer za svaku stranu.

DEBATA

35 min

Minidebate

- Dvije teze po krugu, koje se izводе uzastopno.
- Primjeri: „Ovaj bi dom uveo jednako plaćeni roditeljski dopust kao standard“; „Ovaj dom smatra da društvene mreže jačaju rodne stereotipe više nego što ih razbijaju.“

ZAKLJUČAK

20 min

Sinteza

- Koje je područje pokazalo najveći jaz između zakona i prakse?
- Gdje su protuargumenti pronašli zajednički jezik?

★ Savjeti i trikovi

- Održite dvije kratke rasprave umjesto jedne duge – to održava energiju.
- Uobličavanje protuargumenata: opovrgavanje kao angažman, a ne napad.

✓ Vrednovanje

- Kvaliteta dokaza; jasnoća argumenata; poštovanje pri neslaganju

„Žao mi je“ nije dovoljno

Tematsko područje: Komunikacija i odgovornost. Isprike u osobnom životu, poslovanju i politici.

TRAJANJE
60 min

RAZINA
Srednja

GRUPA
15 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Istražiti kada su isprike dovoljne, a kada nisu.
- Razlikovati odgovornost, popravak i prevenciju.
- Izgraditi argumente koristeći stvarne slučajeve (korporativna ispričavanja, politički skandali, međuljudska šteta).

■ Materijali i alati

- Tri kratke studije slučaja – korporativni skandal, politički propust, međuljudski incident
- Radni list: šteta → odgovor → adekvatnost

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Što nam isprika duguje?

- Navedite komponente potpunog ispričavanja: priznavanje, preuzimanje odgovornosti, kajanje, obeštećenje, promjena.

ANALIZA

20 min

Studije slučaja

- Svaka grupa analizira jedan slučaj koristeći radni list.
- Ocijenite ispriku prema pet komponenti.

DEBATA

20 min

Minidebata

- Tema: „Ovaj dom smatra da javne isprike trebaju biti popraćene obveznom odštetom.“
- Timovi od dva govornika; 2 minute po govoru, zatim 1 minuta za odgovor.

ZAKLJUČAK

10 min

Primjena okvir

- Gdje u svakodnevnim isprikama najčešće izostaje stvarna želja za popravkom učinjene štete?
- Kada iznuđeno ili prisilno popravljjanje odnosa može postati opasno ili kontraproduktivno?

★ Savjeti i trikovi

- Koristite emocionalno neutralne primjere – zadržite fokus na okviru.
- Potaknite učenike da zamisle čija je perspektiva izostavljena iz isprike.

✓ Vrednovanje

- Ocjenjivanje radnih listova; kvaliteta argumenata utemeljenih na slučaju; bilješke za razmišljanje

Neverbalna komunikacija u poslovnim pregovorima

Tematsko područje: Komunikacija. Dekodiranje govora tijela; rasprava o njegovoj važnosti u sklapanju poslova.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

12 – 24 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Prepoznati uobičajene neverbalne znakove u pregovaračkim kontekstima.
- Procijeniti ulogu kulture u neverbalnoj interpretaciji.
- Izgraditi raspravu o tome kada bi neverbalni znakovi trebali prevladati izrečeni sadržaj.

■ Materijali i alati

- Kratki isječki iz pregovaračkih scena (TV, videozapisi za obuku)
- Međukulturalne referentne kartice (geste i značenja po regijama)
- Podaci za igranje uloga

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Procijeni atmosferu

- Prikažite 3 utišana isječka; učenici pogađaju ishod pregovora.
- Otkrivanje – raspravite što je odavalo ishod (ili nije).

LEKCIJA

20 min

Rječnik neverbalnog

- Držanje, gesta, mikroizraz, proksemika, paralangvistički elementi
- Tumačenje se razlikuje među kulturama – kontakt očima, pokreti glave, tišina.

IGRA ULOGA

25 min

Pregovarački parovi

- Parovi vode trominutnu pregovaračku vježbu (npr. cijena naspram kvalitete dobavljača).
- Promatrač ocjenjuje neverbalne znakove prema kontrolnoj listi.
- Zamijenite uloge; dvije iteracije po paru.

DEBATA

30 min

Minidebata

- Tema: „Ovaj dom smatra da bi se neverbalna komunikacija trebala smatrati obvezujućim dokazom u pregovorima.“
- Timovi od dva govornika; kratka runda pitanja i odgovora.

★ Savjeti i trikovi

- Izbjegavajte stereotipe – umjesto nametanja pravila, ponudite spektar mogućnosti kada govorite o kulturološkim razlikama.
- Potaknite promatrače da u povratnim informacijama navedu točne vremenske oznake.

✓ Vrednovanje

- Ocjenjivanje pomoću kontrolne liste promatrača; jasnoća i struktura debate; promišljanje o kulturnim nijansama.

Uzroci bijesa u prometu

Tematsko područje: Strukovne teme za učenike prometa i logistike.

TRAJANJE

60 min

RAZINA

Srednja

GRUPA

15 – 25 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Identificirati psihološke i vanjske okidače bijesa u prometu.
- Istražiti strategije prevencije za vozače i planere infrastrukture.
- Koristiti analizu kretanja za izgradnju argumenata o prometnoj politici.

■ Materijali i alati

- Kratki članci o psihologiji bijesa u prometu
- Lokalne statistike o agresivnoj vožnji
- Radna bilježnica s primjerima studija slučaja i tri scenarija vozača

Tijek lekcije

UVOD

10 min

Mapa okidača

- Ideje za okidače: promet, stres, anonimnost, frustracija, naučeno ponašanje
- Grupirajte slične okidače u kategorije na ploči.

ANALIZA

20 min

Studije slučaja

- Grupe čitaju tri scenarija i identificiraju okidač te konstruktivan odgovor.
- Predložite jednu promjenu infrastrukture ili politike koja bi pomogla.

DEBATA

20 min

Minidebata

- Tema: „Ovaj dom smatra da je prevencija bijesa u prometu prvenstveno infrastrukturni problem, a ne individualni.“
- Timovi od dva govornika; po jedno opovrgavanje.

ZAKLJUČAK

10 min

Poveznica na strukovnu praksu

- Kako će budući vozači u vašem zanimanju upravljati okidačima?
- Koja je promjena politike imala najjači argument?

★ Savjeti i trikovi

- Koristite stvarne lokalne primjere – učenici reagiraju na ceste koje poznaju.
- Razlikujte popravljive infrastrukturne probleme od pojedinačnih psiholoških čimbenika.

✓ Vrednovanje

- Kvaliteta analize slučaja i povezanost s politikom; jasnoća argumenata u raspravi

Škola ima važnu ulogu u borbi protiv nasilja i agresije

Tematsko područje: Građanska pismenost. Mjesto prevencije u školskoj svakodnevici.

TRAJANJE
90 min

RAZINA
Srednja

GRUPA
20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Raspraviti ulogu škole u sprečavanju nasilja i agresije.
- Razlikovati reaktivnu disciplinu od preventivne izgradnje kulture.
- Izgraditi argumente o osposobljavanju nastavnika, vršnjačkom posredovanju i politici.

■ Materijali i alati

- Sažetak nacionalnih politika protiv vršnjačkog nasilja
- Studije slučaja o programima vršnjačkog posredovanja
- Radni listovi za raspravu

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Kako izgleda prevencija?

- Razlikovati disciplinu (nakon) od prevencije (prije).
- Iznesite primjere iz iskustva učenika.

ISTRAŽIVANJE

Grupno istraživanje

25 min

- Timovi odabiru jedan utjecajni čimbenik: stručno usavršavanje nastavnika, vršnjačko posredovanje, kurikulum, školska klima, uključivanje obitelji.
- Istražite jedan primjer u kojem je taj čimbenik dobro funkcionirao i jedan u kojem nije uspio.

DEBATA

35 min

Debata u dva kruga

- Teza 1. kruga: „Ovaj dom smatra da bi škole trebalo ocjenjivati na temelju pokazatelja prevencije, a ne na temelju pokazatelja disciplinskih mjera.“
- Teza 2. kruga: „Ovaj bi dom učinio programe vršnjačkog posredovanja obaveznima u svakoj školi.“

ZAKLJUČAK

15 min

Sinteza

- Koji je argument bio najsnažniji?
- Što je potrebno da ovo provedemo već sutra?

★ **Savjeti i trikovi**

- Usmjerite učenike na dokaze, a ne na anegdote.
- Naglasite da je prevencija svakodnevni posao škola, a ne jednokratna intervencija.

✓ **Vrednovanje**

- Snaga dokaza; jasnoća političkih teza

Jedinstveni kurikulum strukovnog obrazovanja u EU

Tematsko područje: Europski politički i gospodarski procesi.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Srednja – napredna

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Istražiti argumente „za“ i „protiv“ jedinstvenih kurikula stručnog obrazovanja i osposobljavanja na razini cijele Europske unije.
- Izraditi argumente koji uzimaju u obzir razlike među državama članicama i mobilnost radne snage.
- Vježbati nijansirane opreke o usklađivanju politika.

■ Materijali i alati

- Osnove o Europassu, EQF-u (Europskom kvalifikacijskom okviru) i ECVET-u
- Studije slučaja o prenosivosti prekograničnog strukovnog obrazovanja
- Radni list za raspravu; štoperica

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Informacija o *statusu quo*

- Prođite kroz EQF, Europass i postojeće alate za prenosivost.
- Identificirajte praktične praznine na koje su studenti ili članovi obitelji mogli naići.

ISTRAŽIVANJE

25 min

Izrada argumentacije

- Tim „za“: argumenti za ujedinjenje – mobilnost, transparentnost, povjerenje poslodavaca
- Tim „protiv“: argumenti protiv – lokalna tržišta rada, jezik, kulturna usklađenost

DEBATA

35 min

Strukturirana debata

- Uvodni govori (ukupno 4 minute); glavni argumenti (12 minuta); opovrgavanje (8 minuta); završni govori (4 minute)

ZAKLJUČAK

15 min

Kompromisno rješenje

- Može li hibridni model zadovoljiti obje strane?
- Koje bi nadležnosti trebale biti na razini EU-a, a koje bi trebale ostati nacionalne?

★ Savjeti i trikovi

- Potaknite učenike da svoje argumente temelje na stvarnim podacima o tržištu rada.
- Ne zadovoljite se samo s „da/ne“: istražite gdje harmonizacija treba prestati.

✓ Vrednovanje

- Upotreba dokaza; nijanse opovrgavanja; kvaliteta kompromisnih teza

Imaju li institucije EU-a utjecaja na naše živote kao građana Europe?

Tematsko područje: Europski politički i gospodarski procesi. Od apstraktnog do svakodnevnog.

TRAJANJE

90 min

RAZINA

Početna – Srednja

GRUPA

20 – 30 učenika

◆ Ciljevi učenja

- Povezati institucije EU-a s konkretnim iskustvima iz svakodnevnog života.
- Podići svijest o kanalima putem kojih se mladi mogu uključiti u politiku EU-a.
- Vježbati strukturiranu raspravu o građanskom sudjelovanju.

■ Materijali i alati

- Kratke informativne kartice o svakoj glavnoj instituciji EU-a
- Primjeri propisa EU-a koji utječu na svakodnevni život (roaming, GDPR, označavanje hrane, Erasmus+)
- Radni listovi za debatu

Tijek lekcije

UVOD

15 min

Gdje se EU pojavljuje?

- Brzo glasanje: S kojim su politikama EU-a učenici osobno imali iskustva? (Slobodni roaming, oznake na hrani, Erasmus, GDPR skočne obavijesti o kolačićima).
- Povezivanje s institucijama.

ISTRAŽIVANJE

20 min

Povežite instituciju s utjecajem

- Svaka grupa uzima jednu instituciju; pronalazi jednu regulativu koju je stvorila i jednu u kojoj nije uspjela ispuniti ciljeve.

DEBATA

35 min

Strukturirana debata

- Tema: „Ovaj dom smatra da institucije EU-a poboljšavaju svakodnevni život europskih građana.“
- Standardna otvaranja → glavna teza → opovrgavanje → završne riječi

ZAKLJUČAK

20 min

Angažman

- Koje kanale mladi zapravo mogu koristiti za utjecanje na politiku EU-a?
- Što bi najprije željeli promijeniti?

★ Savjeti i trikovi

- Koristite konkretne iz svakodnevnog života kako biste pojednostavili i prizemljili govor o institucijama.
- Potaknite studente da predlože jednu promjenu za koju bi se zalagali.

✓ Vrednovanje

- Konkretnost dokaza; jasnoća veza između institucije i utjecaja

Smjernice za inkluziju

Smjernice za uključivo poučavanje temeljeno na debatama u strukovnom obrazovanju

Učenje temeljeno na debati može biti moćan alat za inkluziju u nastavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kada se provodi promišljeno i fleksibilno. Učenici se razlikuju po jezičnoj kompetenciji, brzini učenja, samopouzdanju, tjelesnim sposobnostima i društvenom iskustvu. Ove smjernice pomažu nastavnicima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja prilagoditi sate debate kako bi svaki učenik mogao doprinijeti – bez obzira na podrijetlo ili individualne potrebe.

Vodeći princip jest fleksibilno sudjelovanje. Učenici mogu doprinijeti na različite načine, na različitim razinama i kroz različite uloge, a da pritom i dalje sudjeluju u ključnim ciljevima učenja kroz debatu.

✦ Opća načela za inkluzivnu nastavu debate

- Usredotočite se na razumijevanje i rasuđivanje, a ne na tečnost govora ili izvedbu.
- Dopustite različite oblike sudjelovanja: govorenje, pisanje, promatranje, vođenje rasprave, analiziranje.
- Podijelite aktivnosti na jasne i izvedive korake.
- Osigurajte predvidljivu strukturu, a istovremeno budite fleksibilni u pogledu trajanja i uloga.
- Naglašavajte važnost napretka, truda i izgradnje samopouzdanja umjesto natjecanja.
- Stvorite školsku atmosferu utemeljenu na poštovanju, strpljenju i psihološkoj sigurnosti.

Nastavnici se potiču na otvorenu raspravu o prilagodbama s učenicima i na tretiranje inkluzije kao kontinuiranoga procesa, a ne kao fiksne kontrolne liste.

Prilagodba nastave: prije, tijekom i nakon sata

▣ Prije sata

- Pripremite materijale u pristupačnim formatima – pojednostavljeni tekstovi, vizualna pomagala, zvučne verzije, rječnici ključnih pojmova.
- Povežite teme rasprava sa svakodnevnim iskustvima učenika i njihovim strukovnim kontekstima.
- Planirajte fleksibilne uloge: govornik, istraživač, mjeritelj vremena, promatrač, evaluator.
- Provjerite fizičku pristupačnost; po potrebi podijelite materijale unaprijed.

● Tijekom sata

- Dajte jasne i sažete upute; ponovite ih po potrebi.

- Omogućite dodatno vrijeme; izbjegavajte nepotrební vremenski pritisak.
- Potičite sudjelovanje bez prisile na javni nastup; prihvaćajte pisane bilješke, snimljeni govor ili vizualnu potporu.
- Pokažite poštovanje prema slušanju; umiješajte se kako biste osigurali ravnomjerno sudjelovanje.

Nakon sata

- Razlikujte ocjenjivanje; usredotočite se na razmišljanje, angažman i trud, a ne samo na postignuće.
- Dajte neposrednu, konstruktivnu povratnu informaciju – osobito učenicima kojima nedostaje samopouzdanja.
- Istaknite snage i napredak.
- Ponudite učenicima alternativne načine za dovršetak zadataka ili njihovo preispitivanje ako im je sudjelovanje bilo ograničeno.

Smjernice za česte potrebe učenika

► **Učenici s ograničenim jezičnim znanjem ili imigrantskim podrijetlom**

- Koristite dvojezične rječnike, vizualna pomagala i početne izraze za rečenice.
- Koristite jednostavan jezik; parafrazirajte doprinose učenika kako biste pokazali ispravne izraze.
- Uparite učenike različitih jezičnih razina.
- Ne kažnjavajte gramatičke pogreške – ocjenjujte značenje i argumentaciju.

► **Učenici s teškoćama u pažnji ili koncentraciji (npr. ADHD/ADD)**

- Koristite kratke, strukturirane zadatke i predvidive rutine.
- Podijelite lekcije u jasno vremenski određene faze.
- Dodijelite aktivne uloge; uključite aktivnosti temeljene na pokretu ili igri.
- Postavite jasne ciljeve i dajte neposrednu povratnu informaciju.

► **Učenici s teškoćama u čitanju i pisanju (npr. disleksija)**

- Ponudite zvučne materijale i usmene upute uz pisane.
- Koristite konceptualne mape i detaljne upute.
- Dopustiti usmeno ili vizualno ocjenjivanje uz pisani rad.

- Primijeniti diferencirane kriterije ocjenjivanja.

► **Učenici s govornim teškoćama (npr. mucanje, anksioznost)**

- Poticati strpljenje i poštovanje među vršnjacima.
- Nikada ne prisiljavajte na javni nastup; dopustite korištenje skripti ili vježbanje u malim grupama.
- Ne prekidajte učenike niti dovršavajte njihove rečenice.
- Procjenjujte razmišljanje i ideje, a ne tečnost govora.

► **Učenici sa senzornim ili tjelesnim teškoćama**

- Osigurajte pristupačne materijale – zvučne zapise, Brailleovo pismo, veliki tisak, titlove.
- Osigurajte pristupačnost učionice i odgovarajuća sjedeća mjesta.
- Dopustite upotrebu asistivne tehnologije i alternativne oblike sudjelovanja.
- Dodjeljujte uloge prema interesu i sposobnostima, a ne prema fizičkim ograničenjima.

► **Učenici s kroničnim bolestima**

- Planirajte fleksibilnost u stankama i izmjenama uloga.
- Dopustite učenicima da izađu iz učionice ili rade manjim intenzitetom kada je to potrebno.
- Ponudite alternativne načine za naknadno dovršavanje zadataka.
- Održavajte diskreciju i poticajnu atmosferu.

► **Romski učenici i učenici u riziku od socijalne isključenosti**

- Koristite kulturno bliske teme i primjere iz stvarnog života.
- Potičite učenike na izražavanje vlastitim riječima učenika, bez pritiska za korištenjem formalnog jezika.
- Gradite povjerenje ohrabrivanjem i prepoznavanjem svakog napretka.
- Potičite vršnjačku podršku i rad u mješovitim timovima.

► **Daroviti ili visoko motivirani učenici**

- Pružiti zadatke za produbljivanje znanja te uloge vođe ili mentora.
- Potičite dublju analizu, istovremeno upravljajući vremenom za govor kako bi se održala ravnoteža.

- Uključiti ih u planiranje ili vođenje budućih debata.

Procjena i vrednovanje u inkluzivnoj nastavi debate

✓ Procjenu učiniti formativnom i fleksibilnom

- Procjenjujte rasuđivanje, strukturu ideja, suradnju i angažman.
- Prepoznajte napredak i trud, a ne samo konačni rezultat.
- Omogućite učenicima da pokažu što su naučili na različite načine.
- Prilagodite kriterije ocjenjivanja kako bi odražavali početnu razinu i napredak svakog učenika.

Zaključak

Nadamo se da će vam ovaj set alata omogućiti da aktivno uključite svoje učenike u smislen i poticajan dijalog. Hvala vam na vremenu i predanosti koju ulažete u pomaganje mladima da postanu kritički mislioci i aktivni članovi društva.

Zajedno s *Metodološkim vodičem* (WP2) i platformom za e-učenje (WP4), ovaj *Priručnik* čini sastavni dio integriranog i prilagodljivog modela za inovacije u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju:

○ Cjelokupni paket *Voice of Vocation*

- *Vodič* pruža viziju i teorijsku strukturu.
- *Priručnik* donosi praktične alate i aktivnosti u učionici.
- E-učenje osigurava kontinuirani stručni razvoj.

Sretno — i uživajte u ovoj debatnoj pustolovini sa svojim učenicima.

Recenzije i evaluacije

Priručnik je prošao višestupanjski postupak recenzije kako bi se osigurala kvaliteta, relevantnost i uporabljivost.

• Kako je *Priručnik* recenziran?

- Dvije stručne recenzije – jedna iz perspektive debate u obrazovanju, a druga iz perspektive strukovnog obrazovanja.
- Recenzija kolega, nastavnika strukovnog obrazovanja koji su testirali lekcije u stvarnim učionicama.
- Sustavne povratne informacije od nastavnika i učenika tijekom eksperimentalne faze.
- Osvrti nastavnika strukovnog obrazovanja iz svih partnerskih zemalja na relevantnost, strukturu i primjenjivost.

Izvršće o evaluaciji učenika

U projektnim aktivnostima sudjelovalo je 1605 učenika iz strukovnih srednjih škola u Hrvatskoj, Srbiji, Njemačkoj i Italiji, a nastavu su vodili njihovi nastavnici.

Učenici su iskusili dvije vrste nastavnih sati: satove izričito usmjerene na javni nastup, argumentaciju i strukturiranu raspravu te tematske sate u kojima se rasprava koristila kao metoda za istraživanje predmetnih i međupredmetnih tema. Pritom, nije svaki tematski sat bio usmjeren isključivo na govorne ili istraživačke vještine – mnogi su umjesto toga naglašavali suradnju, zajedništvo i aktivno uključivanje.

Opći je odaziv bio vrlo pozitivan. U više od 90 % pisanih komentara učenici su izrazili pozitivne dojmove, često opisujući aktivnosti kao zanimljive, drukčije i privlačnije od tradicionalne nastave.

▣ Samoprocjena razvoja vještina

- Javni nastup – 882 od 1605 studenata (54,95 %) uočilo je napredak.
- Pretraživanje informacija – 996 od 1605 (62,06 %) uočilo je napredak.
- Primjenjivost znanja u svakodnevnom životu – 1060 od 1605 (66,04 %) suglasno je s ovom tvrdnjom.

S obzirom na to da svaki sat nije bio primarno osmišljen za razvoj govornih ili istraživačkih vještina, ovi rezultati ukazuju na značajan i relevantan utjecaj na razvoj prenosivih vještina (meke vještine).

Konstruktivni komentari koji su se ponavljali ukazali su na dobro poznatu dinamiku grupnog rada – neravnomjerno sudjelovanje i ograničeno vrijeme kako bi sve učenici stigli iznijeti svoja mišljenja. Ovaj set alata nudi konkretne smjernice za inkluzivno planiranje nastave, uravnoteženo sudjelovanje i strategije koje svakom učeniku pružaju priliku za doprinos.

Iskustva i dojmovi učenika

"Lijepo je izostati s nastave ekonomije. Bilo je zabavno i drugačije od uobičajenih sati.

"Govoriti pred publikom vrijedna je i korisna vještina – gotovo svima je potrebna u nekom trenutku.

"Ovaj je sat bio koristan i zanimljiv. Trebali bismo imati više ovakvih sati.

"Bila je to vrlo zanimljiva lekcija – nadam se da ćemo ih imati još.

"Dobra lekcija – uživao sam u izmišljanju vlastite poslovne ideje.

"Bilo je sjajno. Volio bih da je trajalo duže – dva sata.

Izvešće o vrednovanju nastavnika

Osamdeset pet strukovnih nastavnika iz Hrvatske, Srbije, Njemačke i Italije provelo je 326 probnih nastava u svojim učionicama te je vraćeno 325 ispunjenih evaluacijskih upitnika.

Testiranje se odvijalo u dvije faze. Prva je bila usmjerena na debatne lekcije koje su učenike upoznale sa strukturom debate, ulogama i osnovnom argumentacijom. Druga je obuhvatila tematske lekcije koje su koristile debatu kao pedagošku metodu za međupredmetne teme.

Nastavnici su istaknuli da su nastavni sati bili zanimljivi, prilagođeni potrebama učenika strukovnih škola te lako primjenjivi u različitim predmetima i kontekstima. Dosljedno su naglašavali da su metode utemeljene na debati

poboljšale interakciju u učionici i motivaciju učenika te potaknule razvoj komunikacijskih vještina i kritičkog mišljenja.

" *Hvala vam na izvrsnoj temi za predmet Primijenjena ekologija s učenicima u strukovnom programu Tehničar zaštite okoliša.*

— nastavnik strukovnog obrazovanja

" *Ovo je izvrsna aktivnost za razvijanje ključnih komunikacijskih vještina i kritičkog mišljenja u ograničenom vremenskom okviru. Nastavniku je jednostavna za provedbu, upute su jasne, a nastava postiže svoje ciljeve.*

— nastavnik strukovnog obrazovanja

" *Lanac opovrgavanja vrijedan je dodatak nastavnom materijalu.*

— VET nastavnik

" *Želim vas pohvaliti za popis zanimljivih tema i nastavnih materijala koje ću ubuduće koristiti sa svojim učenicima.*

— nastavnik strukovnog obrazovanja

" *Imam samo riječi hvale. Učenici se mogu više povezati, čuti drukčija mišljenja i slobodno izraziti svoja – uče jedni od drugih i stječu nova znanja za budućnost.*

— nastavnik strukovnog obrazovanja

„Izuzetno sam zadovoljna ovim materijalima. Jasno je da su razvijeni s velikom pažnjom. Sve je precizno objašnjeno, što nastavu čini jednostavnom za provedbu.“

— nastavnik strukovnog obrazovanja

Recenzije stručnjaka

Vanjski stručnjaci iz područja obrazovanja, poučavanja i strukovnog obrazovanja pružili su dodatno jamstvo kvalitete ovih materijala. Njihove recenzije ističu nekoliko ključnih prednosti: metodološku dosljednost, jasnu strukturu, jednostavnost primjene te iznimnu važnost za strukovno obrazovanje. Također naglašavaju širu vrijednost ovog seta alata – poticanje kritičkog mišljenja, komunikacije, argumentacije i drugih prenosivih vještina kroz različite nastavne predmete.

„*Priručnik Voice of Vocation* izvrsno je osmišljen i provjeren materijal koji uspješno povezuje metode rasprave s praktičnim potrebama sustava strukovnog obrazovanja, kako za nastavnike tako i za učenike. Iako je primarno namijenjen strukovnim školama, materijal je fleksibilan i može se učinkovito koristiti u drugim srednjim školama — a uz prilagodbu, čak i u višim razredima osnovne škole. Ovaj set alata nastavnicima pruža jasan i praktičan plan lekcija o aktualnim temama, potkrijepljen čvrstim pedagoškim argumentima. Njegova međupredmetna narav omogućuje nastavnicima primjenu u različitim predmetima, istovremeno pomažući učenicima u razvoju kritičkog mišljenja te komunikacijskih i građanskih kompetencija. Kao jedinstven materijal, *Priručnik* nadilazi okvire inicijative pojedinog nastavnika i ima snažan potencijal postati sastavni dio nastavnog plana i programa.“

— Eli Pijaca Plavšić, stručnjakinja za obrazovanje

„Ovaj set materijala vrlo je vrijedan priručnik za učenje i poučavanje debate. Pun je praktičnih smjernica koje su prikazane na jednostavan i lako primjenjiv način. Planovi lekcija su jasni i spremni za nastavu, što planiranje čini učinkovitijim i pruža podršku nastavnicima u svakodnevnom radu.“

— Juliane Scholz, profesorica

„Ovaj set alata sustavno je osmišljen i metodološki utemeljen materijal za poučavanje debate u strukovnim školama na osnovnoj i naprednoj razini. Njegova je važnost osobito očita u doprinosu razvoju kritičkog mišljenja, komunikacijskih vještina i argumentacijskih kompetencija učenika.“

— Maja Kasapović, profesorica

„Pred nama je cjelovit i zaokružen priručnik za debatu, logično i dosljedno organiziran te jednostavan za primjenu čak i nastavnicima s malo iskustva. Upute su jasne i izravne, ciljevi dobro promišljeni, a popratni materijali izvrsni. Nakon 25 godina rada u strukovnoj školi, napokon pred sobom imam ovakav – sve na jednom mjestu.“

— Nada Banjanin Đuričić, profesorica